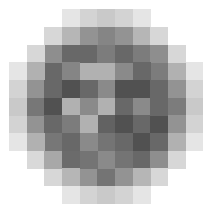

úřad
pro ochranu
osobních
údajů

V Ý R O Č N Í Z P R Á V A 2 0 0 4

Obsah

Ohlédnutí předsedy Úřadu pro ochranu osobních údajů za rokem 2004	4
Činnost Úřadu v číslech – rok 2004 (souhrnná tabulka)	8
Kontrolní a dozorová činnost Úřadu	10
Poznatky a výstupy z kontrol prováděných inspektory Úřadu ---	10
Agenda stížností	25
Správní trestání	29
Registrační proces	32
Činnost Úřadu v oblasti legislativní a právní	36
Styky se zahraničím a zapojení Úřadu do mezinárodní spolupráce --	40
Úřad, sdělovací prostředky a komunikační nástroje	45
Správa informačního systému	49
Personální zabezpečení Úřadu	52
Hospodaření Úřadu	54
Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím	56

Ohlédnutí předsedy Úřadu pro ochranu osobních údajů za rokem 2004

Jestliže předchozí rok byl posledním rokem příprav na vstup do Evropské unie, pak rok 2004 završil toto úsilí a plnoprávné členství v EU otevřelo Úřadu pro ochranu osobních údajů široké možnosti mezinárodní spolupráce. Na český Úřad se obracely různé státní i nestátní organizace, které se problematikou ochrany soukromí zabývají, a Úřad byl často zván k vystoupením a aktivní účasti na mezinárodním fóru. Nejednou byl také žádán o názor k mezinárodním problémům ochrany dat.

Zájem o stav ochrany soukromí v České republice – novém členském státu EU, je na jedné straně potěšující, na druhé straně však velice zavazující. Technický pokrok a moderní technologie prakticky zlikvidovaly hranice mezi státy při šíření informací a nastolily nové možnosti narušení soukromí lidí. Nová rizika pronikání do soukromí jsou dnes výlučně spjata s novými možnostmi technických prostředků. Analýza těchto rizik, a především účinná obrana soukromí, vyžaduje jak odborné znalosti, tak širokou mezinárodní spolupráci. Tedy bez ohledu na to, jak členství v EU bude ovlivňovat život občanů České republiky, lze již dnes říci, že v oblasti ochrany osobních údajů a ochrany soukromí bude tento vliv pozitivní.

Primárním východiskem pro ochranu soukromí je mezinárodní harmonizace v oblasti práva. Předpisy EU a Rady Evropy jsou celosvětově respektovanými právními nástroji. O harmonizaci s nimi se snaží nejen evropské, ale i mnoho mimoevropských států. V roce 2004 byl novelizován i český zákon o ochraně osobních údajů v zájmu jeho úplné harmonizace s právem EU. Za tímto krátkým konstatováním je nutno vidět mnoho práce a úsilí Úřadu pro ochranu osobních údajů.

Úřad se také stal respektovanou institucí, jejíž názory, připomínky a náměty se ve stále větší míře promítají do příslušných právních předpisů. Je to dobré znamení a lze věřit, že v českém právním řádu bude ochrana osobních údajů zakotvena v souladu s evropskými právními principy.

Nejvýznamnější mezinárodní aktivitou Úřadu v roce 2004 bylo uspořádání mezinárodní konference Rady Evropy „Práva a povinnosti subjektů údajů“. Fakt, že Rada Evropy svěřila Úřadu organizaci konference v Praze, odráží důvěru, kterou k práci této české instituce chová.

Úřad je nyní v postavení, kdy již nemusí přijímat pomoc Rady Evropy či EU, ale stává se aktivně spolupracující institucí a naopak sám může nabídnout a poskytovat pomoc státům, v nichž ochrana osobních údajů není ještě na odpovídající úrovni: Významným počinem v tomto smyslu bylo předložení společného česko-španělského návrhu pomoci se zakotvením ochrany osobních údajů v právním a institucionálním prostředí Bosny a Hercegoviny. Úřad se tímto návrhem uchází o twinningový projekt Evropské komise poprvé jako poskytovající, nikoliv přijímající instituce. Česko-španělský návrh je nyní posuzován Delegací Evropské komise v Sarajevu. Rozhodnutí by mělo padnout počátkem roku 2005.

V průběhu roku 2004 byly Úřadu svěřeny další kompetence. Změna zákona o evidenci obyvatel a rodných číslech mu uložila povinnosti dozoru v oblasti nakládání s rodným číslem. Zákon o některých službách informační společnosti pak dozor

v oblasti šíření obchodních sdělení. Tyto nové kompetence znamenají nejen významný nárůst agendy, ale kladou také nové požadavky na pracovní kapacity. Personální posílení Úřadu bude předmětem jednání s vládou ČR v příštím roce.

Trvalou snahou Úřadu je zvyšování povědomí občanů o jejich právech při ochraně soukromí. Dobře informovaný občan se namnoze dokáže sám bránit proti neoprávněným zásahům do jeho soukromí. Informační úsilí Úřadu se ostatně pozitivně odráží nejen ve stížnostní, ale také v dotazovací agendě. Na sklonku roku 2004 jsme dokončili přípravu prvního informačního letáku, který bude hned počátkem roku 2005 distribuován občanům prostřednictvím krajských, městských a obecních úřadů. I v příštím roce budou tyto aktivity Úřadu pokračovat.

Nicméně bude nutno zaměřit osvětovou činnost také na správce a zpracovatele osobních údajů. I v roce 2004 se potvrdila zkušenost, že mnoho institucí, veřejných i soukromých, o ochraně soukromí a ochraně osobních údajů neví téměř nic. Nad některými zpracováními osobních údajů, dovolím si říci, zůstává „rozum stát“. Úřad se setkává s ignorancí v otázkách práva, ale často i s arogantním odmítáním respektovat právo občanů na soukromí, se záměrným obcházením zákona o ochraně osobních údajů a s nečestnými snahami prosadit legislativní změny v zákonech, které by dovolovaly zpracovávat osobní údaje v rozporu s demokratickými zásadami. Některé oblasti obzvláště vyvolávají z hlediska ochrany osobních údajů obavy a znepokojení nad nebezpečným ohrožováním soukromí jednotlivců:

Respektování soukromí a boj proti národnímu i mezinárodnímu terorismu

Boj proti mezinárodnímu terorismu po roce 2001 změnil pohled na ochranu soukromí. V mnoha případech jsou opatření narušující právo na soukromí zdůvodňována nezbytností boje s terorismem. Tato opatření však často nejsou doprovázena analýzou konkrétních přínosů. Ukazuje se, a to i v mezinárodním kontextu, že potřeba potírání terorismu se stala záminkou pro realizaci takových opatření, která zjevný efekt nepřinášejí. V závěru roku se objevila řada kritických hlasů, především ze strany některých členů Evropského parlamentu, které upozorňují na plíživý efekt porušování soukromí. V ČR však dosud převládá názor, že boj proti terorismu je dostatečným důvodem pro jakékoliv opatření, o nichž nelze diskutovat a vyvažovat je ochranou soukromí občanů. Zejména v souvislosti se snahami vytvářet další evidence, rozšiřovat práva přístupu k osobním údajům a získávat osobní informace z evidencí stávajících, rozšiřovat povinnost zveřejnění identifikace v situacích, v nichž bylo možno dosud vystupovat anonymně, a v souvislosti s tlakem na rozšiřování množství údajů při identifikaci – za všech takových okolností bude nutno vždy požadovat zákonný podklad a předkládání analýz dokládajících efektivitu takových opatření.

Telekomunikace

Koncem roku 2004 se začalo diskutovat o problému, kterým se zabývá celá řada států EU. Telekomunikační sektor disponuje nástroji, které jsou jedním z největších narušitelů soukromí občanů. Odposlechy telefonních hovorů, uchovávání tzv. transakčních dat, pronájem telefonních linek pro páchání protiprávní činnosti, nadměrné shromažďování osobních údajů a kopírování osobních dokladů uživatelů telefonních sítí, zasílání nevyžádaných obchodních sdělení uživatelům – toto jsou nejpálčivější problémy, které bude nutno řešit především legislativně.

Kamerové systémy

Na tuto problematiku jsem upozorňoval již v loňské výroční zprávě v souvislosti se školskými zařízeními. Využívání kamerových systémů se v roce 2004 dále rozšiřovalo ve veřejném i soukromém sektoru. Počet kamer instalovaných na veřejných prostorech stále roste, aniž jsou přijata alespoň základní právní pravidla. Nikdo ne-

kontroluje, zda kamery instalované na veřejných prostorech nezasahují také do soukromí lidí, např. tím, že současně snímají (nebo umožňují snímat) i prostory, které veřejnými nejsou. Nejsou stanovena pravidla pro použití, uchovávání a výmaz pořízených záznamů. Stále častěji jsou kamerové systémy instalovány v prostorách, kde jednotlivec má právo na respektování soukromí. Budou narůstat i problémy s monitorováním zaměstnanců na pracovištích. Precedentní kontrolu v této oblasti zahájil Úřad v roce 2004, kontrola však nebyla dosud ukončena.

Katastr nemovitostí a další veřejně přístupné registry

V roce 2004 se v některých případech projeví nedostatky v chápání smyslu veřejně přístupných evidencí a registrů. Osobní údaje z veřejně přístupných registrů (např. katastr nemovitostí) byly používány pro jiné účely, než pro které byly do těchto registrů shromážděny. Ukázalo se, že jen obtížně lze přesvědčit správce těchto registrů, aby omezili výdej osobních údajů. Bude zřejmě nutno požadovat přijetí legislativních opatření, která by zneužívání osobních údajů z veřejně přístupných evidencí zabránila.

Nové technologie – RFID, biometrické údaje

Nové technologie, zejména v oblasti výpočetní a komunikační techniky, vytvářejí nová rizika pro soukromí občanů. Tyto nové technologie přinášejí nové možnosti zpracování informací, včetně osobních údajů, vytvářejí nové druhy osobních údajů (např. transakční, kontaktní, lokalizační a pod.), umožňují uchovávat v elektronických paměťových médiích stále větší objemy informací. Tento pokrok vytváří postupně možnosti zaznamenat veškerou činnost každého člověka prováděnou za dobu jeho života (Bruce Schneider hovoří o „individual life recorder“). Dnešní kapacita diskové paměti počítače již umožňuje např. zaznamenat všechna slova, která by vyslovil za svůj život člověk, který by hovořil 8 hodin denně a dožil se věku 80 let. Novým technologiím bude nutno věnovat náležitou pozornost. Nepochybně vyvstanou spory mezi ochránci soukromí a výrobci a distributory, do jaké míry bude nutno aplikace technologií, nebezpečných pro soukromí občanů, právně omezovat.

Nevyžádaná obchodní sdělení, spam

Do oblasti marketingu výrazně zasáhla směrnice Evropského parlamentu a rady 2002/58/ES, která přinesla zejména regulaci v oblasti elektronických komunikací. Očekávání, že promítnutí této směrnice do českého právního řádu výrazně omezí záplavu nevyžádaných e-mailů, tzv. spamů, se nenaplnilo. Potvrzuje se, že boj se spammingem pomocí právních předpisů není příliš efektivní. Kromě softwarových a technických nástrojů je nutno apelovat také na správné návyky uživatelů internetu.

Zdravotnictví, sociální sektor

Zdravotnictví a oblast sociální péče patří celoevropsky k nejproblémovějším sektorům z pohledu zpracování osobních údajů. V roce 2004 se sice podařilo docílit omezení identifikačních údajů z národních zdravotních registrů, vyvstal však nový problém s tzv. zdravotními knížkami. Některé navrhované formy této knížky skrývají velká rizika zneužití zdravotních údajů. Elektronizace zdravotnictví postupuje velmi pomalu, což vzhledem k obrovskému množství zpracovávaných osobních údajů (navíc vesměs citlivých) vzbuzuje z pohledu ochrany soukromého života občanů oprávněné obavy.

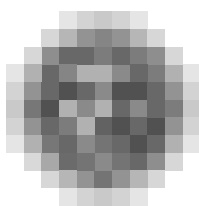
Samospráva, veřejný sektor

Úřad se opakovaně setkává s velkou neznalostí právního řádu, včetně zákona o ochraně osobních údajů, a to v různých oblastech veřejné správy. Z této neznalosti často pramení neochota měnit nejjednodušší, dlouhodobě platné či zastaralé postu-

py, které ale degradují respekt k soukromí a právo občanů na jeho ochranu. Neznalost základních principů ochrany osobních údajů přináší řadu problémů občanům, kteří nemají dostatek možností se bránit. Tak, jako jsme se dříve potýkali s problémem neoprávněného zveřejňování seznamů dlužníků, v roce 2004 jsme se opakovaně setkali např. se zveřejňováním zápisů ze zasedání zastupitelstev a rad měst a obcí na internetu, které obsahovaly osobní údaje občanů. Přesto, že Úřad vydal k této problematice vysvětlující stanovisko a široce je rozeslal na všechny úrovně samosprávy, setkal se s mnoha nepochopeními úředníků a byl opakovaně obviňován z omezování občanů v přístupu k informacím. Uplatňování tzv. balančního principu, kdy je nutno hledat rovnováhu mezi zájmem úřadů a zájmem občanů, působí mnoha úředníkům problémy.

RNDr. Karel Neuwirt

Činnost Úřadu v číslech - rok 2004

Dotazy	e-mailové dotazy	975
	Dotazy došlé poštou – právnické osoby	261
	Dotazy došlé poštou – fyzické osoby	96
	Telefonické dotazy	5 207*
Stížnosti**		335 + 306***
Kontrolní činnost	Celkem kontrol	79
	ukončeno	71
	dle plánu	19
	incidenčních kontrol	60
Správní trestání	Přijato podnětů celkem	45
	Rozhodnutí o uložení pokuty	35
Registrace	Celkový počet správců	21 709
	Zaregistrováno zpracování celkem	24 588
	V roce 2004 oznámení celkem	1 972
	Počet žádostí týkajících se předávání osobních údajů do zahraničí (§ 27 zákona č. 101/2000 sb.)	52
	Povolených předání	35
Připomínkované legislativní návrhy	Zákony	72
	Vyhlášky	107
	Nařízení vlády	36
	Ostatní	80
Instituce, jejichž materiály (nejen legislativní povahy) byly připomínkovány	Česká národní banka	1
	Český báňský úřad	1
	Český úřad zeměměřický a katastrální	4
	Český statistický úřad	1
	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže	1
	Správa státních hmotných rezerv	1
	Státní úřad pro jadernou bezpečnost	1

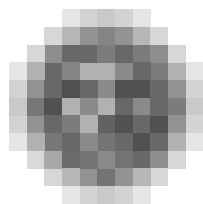
	Úřad průmyslového vlastnictví	1
	Úřad vlády	11
	Ministerstvo informatiky	14
	Ministerstvo životního prostředí	34
	Ministerstvo práce a sociálních věcí	20
	Ministerstvo dopravy a spojů	15
	Ministerstvo vnitra	29
	Ministerstvo obrany	4
	Ministerstvo zahraničních věcí	10
	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	26
	Ministerstvo spravedlnosti	25
	Ministerstvo zdravotnictví	56
	Ministerstvo financí	15
	Ministerstvo pro místní rozvoj	15
	Ministerstvo kultury	2
	Ministerstvo průmyslu a obchodu	9
	Veřejný ochránce práv	1
Osobní konzultace	Konzultace poskytované občanům a institucím	89
Přednášky, semináře	(aktivní vystoupení)	33
Publikované materiály	Věstník Úřadu (počet částek)	6
	Bulletin Úřadu (počet čísel)	4
	Stanoviska / „K problémům z praxe“	7
	Překlady zahraničních dokumentů	10
	Tiskové zprávy a sdělení pro tisk	26
	Další podkladové materiály pro potřeby médií	66
Tiskové konference	Pravidelné TK Úřadu	4
	Mimořádné	1
Kontakty s médii	Agenturní servis, tisk, rozhlas a televize	354

* Zahrnuje s přesností v řádu desítek pouze výstupy z pracovišť poskytujících speciálně telefonické odpovědi.

** Zahrnuje podněty zaslané Úřadu přímo jako stížnost.

*** Počet přijatých stížností na nevyžádaná obchodní sdělení od dne nabytí účinnosti zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti (tj. za období 7. 9. – 31. 12. 2004)

(Tabulka zobrazuje stav k 31. 12. 2004.)

Kontrolní a dozorová činnost Úřadu

POZNATKY A VÝSTUPY Z KONTROL PROVÁDĚNÝCH INSPEKTORY ÚŘADU

Kontrolní činnost Úřadu byla v roce 2004 prováděna nejen podle kontrolního plánu, ale zejména na základě podnětů a stížností. Kontroly řídili a prováděli inspektoři. Na některých kontrolách se podíleli i další zaměstnanci Úřadu.

V roce 2004 inspektoři pracovali na 79 kontrolách. Z tohoto počtu bylo na základě kontrolního plánu zahájeno 19 kontrol a 60 kontrol bylo prováděno na základě stížností a podnětů. V tomto roce bylo dokončeno 71 kontrol, z toho 12 kontrol minulého roku a vzhledem k uplatněným námitkám jak v prvním, tak i ve druhém odvolacím stupni nebylo ještě 8 kontrol pravomocně ukončeno. Kontroly zahájené podle kontrolního plánu byly většinou pojaty jako komplexní, tzn. že jsou prověřovány všechny povinnosti, které zákon předepisuje při zpracování osobních údajů správci i zpracovateli. Kontrolní plán se v roce 2004 zaměřil především na oblast školství, informační systémy Policie ČR, zpracování osobních údajů městy a městskými částmi a vybranými komerčními subjekty. Jelikož v roce 2004 došlo k významným změnám v některých zákonech, důležitým pro posuzování povinností správců i zpracovatelů, měla tato skutečnost vliv také na posuzování zjištěných skutečností, a to hlavně v časovém nabývání platnosti změn novel zákonů.

Škála kontrolovaných subjektů byla opět velmi široká. Inspektoři zahajovali kontroly nejen na základě Úřadu podaných stížností, ale reagovali i na mediální podněty, které iniciovaly přibližně 20 procent případů. Šlo například o nálezy částí nebo dokonce celých spisů, úniky osobních údajů, kamerové systémy, neoprávněné zveřejňování osobních údajů a zneužívání evidencí k jiným než stanoveným účelům. Kontrolováni byli jak správci a zpracovatelé – jednotlivci a malé firmy, jmenovitě například poskytovatelé internetového připojení, občanská sdružení, sdružení chovatelů, bytová družstva, sdružení majitelů domů atd., tak i velcí zpracovatelé osobních údajů z veřejné správy, jako jsou ministerstva, policie, vězeňská správa, městské a obecní úřady. Kontrolována byla rovněž zpracování osobních údajů na vysokých, středních i základních školách, v nemocnicích, nakladatelstvích a vydavatelstvích, personálních a seznamovacích agenturách, ve stavovských komorách a v dopravě. V tomto roce byly zahájeny a dále pokračovaly kontroly bank, pojišťoven a dalších finančních institucí. Mezi kontrolovanými subjekty byly i hypermarkety, obchodní společnosti, správci distribučních sítí a detektivní agentury.

Kontrolami bylo zpravidla zjištěno porušení více povinností, které správci a zpracovatelům ukládá zákon o ochraně osobních údajů. Porušení zákona bylo zjištěno u téměř 60 % kontrolovaných subjektů. V sedmi případech byla nařízena likvidace osobních údajů. Pozitivně lze hodnotit zvyšující se počet případů, kdy nápravu nedostatků správci provedli již v průběhu kontroly a nebylo tedy nutné ukládat nápravná opatření. Šlo hlavně o případy drobných nedostatků ve zpracování osobních údajů. Inspektoři také v průběhu kontrol upozorňovali na změny a nové povinnosti správců, vyplývající z novel jiných zákonů, především ze zákona o evidenci obyvatel a rodných číslech a zákona o občanských průkazech a cestovních dokladech.

Ze zkušeností inspektorů vyplývá, že i nadále je třeba kromě incidenčních kontrol se zaměřit při tvorbě kontrolního plánu koncepčně na velké zpracovatele osobních údajů, jejichž zpracování zásadním způsobem zasahují do soukromí občanů. Při těchto kontrolách je vždy zjišťováno porušení povinností při zpracování osobních údajů, a to jak z pohledu rozsahu zpracování osobních údajů, tak i ze způsobu shromažďování a nakládání s nimi.

Rekognice podle fotografií jako problém ochrany osobních údajů

I. M. a ing. R. Ch. shodně podali u Okresního soudu v C. žalobu. Žalobce Ing. R. Ch. se žalobním návrhem ze dne 12. 5. 2000 domáhal, aby České republice – Ministerstvu vnitra – bylo soudem uloženo zdržet se jednání, které směřuje k umístění fotografie žalobce s jeho jménem, příjmením a datem narození do spisu vedeného Policií ČR – okresním úřadem vyšetřování v C., později vedeném u Okresního soudu v C., dále stanovení povinnosti tuto fotografii včetně uvedených osobních údajů odstranit z fotoalba vedeného u Okresního úřadu vyšetřování v C. a fotografií i osobní údaje žalobce zlikvidovat. Usnesením Nejvyššího správního soudu v Brně ze dne 10. 3. 2004 č.j. Konf 11/2003–12 bylo vysloveno, že příslušným rozhodnout o návrhu je Úřad pro ochranu osobních údajů (dále jen „Úřad“).

Obdobně se u téhož soudu domáhal žalobce I. M. zdržení se jednání směřujícího k umístění fotografie žalobce s jeho jménem, příjmením a datem narození do spisu vedeného Policií ČR – okresním úřadem vyšetřování v C., později vedeném u Okresního soudu v C., dále stanovení povinnosti tuto fotografii, včetně uvedených osobních údajů, odstranit z fotoalba vedeného u Okresního úřadu vyšetřování v C. a fotografií i osobní údaje žalobce zlikvidovat. Také v tomto případě bylo usnesením Nejvyššího správního soudu v Brně ze dne 6. 2. 2004 č.j. Konf 15/2003–24 vysloveno, že příslušným rozhodnout o návrhu je Úřad.

Kontrolou bylo proto třeba zjistit, jak Policie České republiky útvar X a Okresní ředitelství v C. osobní údaje pro rekognici fotografiemi zpracovávají a zda při zpracování osobních údajů pro rekognici fotografiemi neporušují zákon o ochraně osobních údajů. Předmětem kontroly mohlo v souladu s působností Úřadu být pouze takové jednání kontrolovaných útvarů Policie ČR, které naplňuje pojmové znaky zpracování osobních údajů podle zákona o ochraně osobních údajů.

Jako právní rámec plnění povinností Policie ČR podle zákona o ochraně osobních údajů byla použita ustanovení těchto zákonů:

- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“),
- zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Policii České republiky“),
- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o občanských průkazech“),
- zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o evidenci obyvatel“),

a dále těchto právních předpisů:

- usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. a
- Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat č. 108, vyhlášená pod č. 115/2001 Sb. m. s. (dále jen „Úmluva č. 108 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat“).

Dále bylo přihlédnuto k Nálezu Ústavního soudu III. ÚS 256/01 (Sb. n. u. US, 2002, svazek č. 25, Nález č. 37) k rekognici fotografiemi, Usnesení Ústavního soudu IV. ÚS 143/02 ze dne 28. srpna 2002 a k Doporučení č. R(87)15 Výboru ministrů členským státním Rady Evropy upravujícímu používání osobních údajů v policejním sektoru.

Jako základ rozhodování o souladu s právní úpravou byly vzaty výše uvedené předpisy ve svém souhrnu. Základem pro posouzení, zda došlo k porušení zákona o ochraně osobních údajů, byla ustanovení § 5 odst. 3, § 10, § 13 odst. 1 a § 22. Jako relevantní byla dále použita ustanovení § 3 odst. 6 písm. d). Ustanovení zákona o ochraně osobních údajů byla vzata v úvahu jednak ve znění platném ke dni zahájení kontroly, jednak ke dni ukončení kontroly. Rovněž bylo přihlédnuto k relevantním ustanovením Úmluvy č. 108 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat, tj. ustanovením článků 5, 7, 8 a 9 a k Doporučení č. R(87)15 Výboru ministrů členským státním Rady Evropy upravujícímu používání osobních údajů v policejním sektoru současně s ustanoveními hlavy čtvrté a páté zákona o Policii České republiky.

Nakládání Policie České republiky s osobními údaji stěžovatelů, napadené žalobami, se uskutečnilo v úplnosti přede dnem, k němuž nabyl zákon o ochraně osobních údajů účinnosti. Proto toto nakládání nemohlo být podle zákona o ochraně osobních údajů kontrolováno. V době, kdy byly provedeny rekognice fotografiemi napadené žalobami, používala Policie ČR postup popsany v Nálezu Ústavního soudu III. ÚS 256/01 (Sb. n. u. US, 2002, svazek č. 25, Nález č. 37) k rekognici fotografiemi. Kontrolováno bylo nakládání s osobními údaji pro účely rekognice fotografiemi prováděné Policií ČR v roce 2003 a 2004.

Bylo zjištěno, že Policie ČR provádí úkony pro potřeby rekognice fotografiemi zásadně *ad hoc*, výhradně v rámci jednoho spisu. V době provedení kontroly používala Policie ČR k výběru osob pro rekognici fotografiemi výhradně dálkově přístupných osobních údajů vedených v informačním systému, v němž Ministerstvo vnitra vede podle několika různých zákonů mj. osobní údaje evidence obyvatel a údaje evidence občanských průkazů včetně průkazové fotografie.

Policie ČR provádí s osobními údaji pro rekognici fotografiemi soubor operací spočívající ve vyhledávání fotografií a identifikačních a kontaktních údajů v evidenci občanských průkazů, jejich vytištění a používání, zahrnující grafickou úpravu fotografie a zařazení fotografie společně s identifikačními a kontaktními údaji do fotoalba a jako součásti tohoto fotoalba do trestního spisu. Další soubor operací je tvořen zaznamenáním údajů jméno, příjmení a úplné datum narození do protokolu o rekognici a využitím fotografií a identifikačních údajů pro rekognici. Operace s osobními údaji jsou prováděny v rámci jednoho případu.

Všechny operace jsou prováděny jako součást plnění úkolů Policie ČR při odhalování trestných činů a zjišťování jejich pachatelů a při vyšetřování trestných činů, tj. k plnění úkolů uložených jí ustanoveními § 2 odst. 1 písm. d) a e) zákona o Policii České republiky a ustanoveními trestního řádu.

Soubor operací prováděný orgány Policie ČR s osobními údaji evidence občanských průkazů pro potřeby rekognice fotografiemi není v jednotlivém případě zpracováním osobních údajů podle zákona o ochraně osobních údajů. Pojmové znaky zpracování osobních údajů podle ustanovení § 4 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů naplňuje soubor operací prováděných Policií ČR jako ozbrojeným bezpečnostním sborem České republiky, plnícím úkoly ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti a další úkoly v rozsahu a způsobem stanoveným právními předpisy s osobními údaji evidence občanských průkazů pro účely rekognice fotografiemi obecně, neboť jsou při něm prováděny opakovaně stejné operace s osobními údaji evidence občanských průkazů.

Proto postup orgánů Policie ČR při přípravě, provádění a dokumentování rekognice fotografiemi podléhá režimu zákona o ochraně osobních údajů pouze v roz-

sahu využívání evidence občanských průkazů jako zdroje osobních údajů a fotografií, tj. v rozsahu vymezeném vyhledáváním (výběrem) fotografií a dalších osobních údajů a jejich převzetím z původního datového souboru a začleněním do jiného, nově vytvořeného souboru s osobními údaji ve formě obrazového dokumentu. Za takové zpracování odpovídají útvary Policie ČR, které zpracování osobních údajů za tímto účelem provádějí.

Policie ČR je nositelem úkolů uložených jí výslovně zákonem o Policii České republiky. Jako na jiný orgán veřejné moci se na Policii ČR vztahuje zákon o ochraně osobních údajů, a to s výjimkami stanovenými v § 3 odst. 6 písm. d) zákona o ochraně osobních údajů a se zvláštní úpravou provedenou zákonem o Policii České republiky a trestním řádem. Na zpracování osobních údajů pro rekognici fotografiemi se vztahuje výjimka z povinností podle ustanovení § 5 odst. 1 a § 11 a 12.

Z podnětu a kontrolních zjištění nevyplývalo, že by bylo třeba se zabývat jakýmkoli explicitním právem dotčeného subjektu údajů, jimiž jsou žalobci I. M. a Ing. R. Ch., stanoveným zákonem o ochraně osobních údajů ke dni ukončení kontroly. Bylo však třeba zabývat se tím, zda při zpracování osobních údajů pro rekognici fotografiemi nedošlo k zasahování do práva na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů. To je v zákoně o ochraně osobních údajů zakotveno jako povinnost správce podle ustanovení § 5 odst. 3.

Zpracováním osobních údajů evidence občanských průkazů pro rekognici fotografiemi nedochází, jak vyplývá z nálezu Ústavního soudu III. ÚS 256/01 (Sb. n. u. US, 2002, svazek č. 25, Nález č. 37), k zasahování do práv subjektů údajů, jejichž osobní údaje zaznamenané v evidenci občanských průkazů jsou zpracovávány za účelem rekognice fotografiemi. Nedochází ani k zasahování do soukromého a osobního života subjektu údajů, což je zájem výslovně chráněný zákonem o ochraně osobních údajů.

Na zjištěné zpracování osobních údajů pro rekognici fotografiemi se do 26. července 2004 vztahovalo ustanovení § 22 zákona o ochraně osobních údajů. Subjekty údajů, tj. žalobci I. M. a Ing. R. Ch. podle něho nemohli po Policii ČR požadovat likvidaci osobních údajů poté, co zákon o ochraně osobních údajů nabyl účinnosti.

Kontrolované útvary Policie ČR mají při zpracování osobních údajů evidence občanských průkazů pro rekognici fotografiemi povinnost dbát práva na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů. Povinnost dbát na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů mají podle znění zákona o ochraně osobních údajů, účinného od 26. 7. 2004, kontrolované útvary Policie ČR podle ustanovení § 5 odst. 3 zákona o ochraně osobních údajů, neboť zpracování provádějí na základě zvláštního zákona. Do tohoto data bylo třeba použít obdobně formulovanou povinnost podle ustanovení § 10 zákona o ochraně osobních údajů. Zpracování osobních údajů, zjištěné při kontrole, bylo posouzeno jako navržené a realizované tak, že nezakládá porušení povinností kontrolovaných útvarů Policie ČR dbát na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů.

Pro zásah do práv subjektu údajů podle ustanovení § 10 zákona o ochraně osobních údajů se jako rozhodné použilo stanovisko obsažené v nálezu Ústavního soudu III. ÚS 256/01 (Sb. n. u. US, 2002, svazek č. 25, Nález č. 37) k rekognici fotografiemi. Kontrolovaný neporušil svoji povinnost podle § 5 odst. 3 zákona o ochraně osobních údajů a v době před 26. červencem 2004 neporušil odpovídající povinnost podle § 10 zákona o ochraně osobních údajů.

Z podání vyplývá, že relevantním právem žalobců I. M. a Ing. R. Ch. je právo podle ustanovení článku 8 písm. a) Úmluvy č. 108 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat, tj. zjistit existenci automatizovaného souboru osobních údajů, jeho hlavní účely, jakož i totožnost a obvyklé sídlo nebo hlavní pracoviště správce souboru údajů.

Toto právo nemohlo být porušeno vzhledem k organizaci zpracování, spočívajícím ve využití automatizovaného souboru osobních údajů, jehož existenci může dotčený subjekt údajů zjistit ze zákona, který vedení evidence občanských průkazů upravuje. Nicméně účelu, jehož má být tímto právem dosaženo, neodpovídá formulace ustanovení zákona o občanských průkazech posouzená společně s ustanovením § 47a odst. 2 zákona o Policii České republiky. Subjekt údajů nemůže předpokládat nebo dovozovat, že jeho fotografie a další osobní údaje byly zpracovány pro rekognici fotografiemi na základě zákonného ustanovení, že Policie ČR je při plnění svých úkolů oprávněna v rozsahu potřebném pro plnění konkrétního úkolu policie žádat z evidence občanských průkazů poskytnutí informací od příslušného správce evidence nebo zpracovatele způsobem umožňujícím dálkový a nepřetržitý přístup. V tomto případě tak nedochází k dosažení účinku předpokládaného Úmluvou č. 108 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat.

Zákonná úprava, již se Policie ČR při zpracování osobních údajů evidence občanských průkazů pro rekognici fotografiemi a při jiném nakládání s osobními údaji v době trvání kontroly řídila, tak nenaplnuje požadavky Úmluvy č. 108 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat na záruky pro subjekt údajů, jež se Česká republika zavázala respektovat.

Ustanovení Doporučení č. R(87)15 Výboru ministrů členským státům, upravující používání osobních údajů v policejním sektoru, se použijí s přihlédnutím ke skutečnosti, že ratifikací Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (ETS 108) o dozorcích orgánech a toku údajů přes hranice České republiky ke dni 24. 9. 2003 se ustanovení Úmluvy č. 108 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat vztahují i na neautomatizovaná zpracování osobních údajů.

Vzhledem k tomu není právní úprava zpracování osobních údajů v souvislosti s rekognicí fotografiemi a pro rekognici fotografiemi v souladu s Doporučením č. R(87)15 Výboru ministrů členským státům upravujícím používání osobních údajů v policejním sektoru, tím, že nesplňuje požadavky zakotvené v ustanoveních zásady 2 odst. 2.2 a zásady 6 odst. 6.1 a 6.4.

Tím, že údaje o jednotlivci byly shromážděny a uchovávány bez jeho vědomí a nebyly vymazány, jsou dány podmínky pro použití druhého postupu, tj. subjekt údajů by měl být informován, že jsou o něm vedeny informace, jakmile účel činnosti nelze dále předpokládat. Na tuto podmínku je třeba současně aplikovat ustanovení zásady 6 odst. 4, že výkon práva k přístupu, na opravu a likvidaci by měl být omezen, pouze je-li omezení nezbytné pro provádění zákonných povinností policie nebo je-li nezbytné pro ochranu subjektu údajů nebo práv a svobod druhých. Tato podmínka není při zpracování osobních údajů pro rekognici fotografiemi naplněna v žádné ze svých součástí nebo předpokladů.

Kontrolou nebylo při zpracování osobních údajů evidence občanských průkazů pro rekognici fotografiemi prováděném Policií ČR zjištěno porušení povinností uložené Policii zákonem o ochraně osobních údajů ani povinností uložených zákonem o ochraně osobních údajů zaměstnancům kontrolovaného.

Z dokumentace poskytnuté soudem, předložené kontrolovaným nebo pořízené kontrolujícím, vyplývá, že postupy užívané Policií ČR při zpracování osobních údajů pro rekognici fotografiemi jsou plně v souladu s platnými zákony, jimiž je Policie ČR povinna se řídit, a v mezích těchto zákonů. Neodpovídají však principům a pravidlům ochrany osobních údajů, k nimž se Česká republika ratifikací Úmluvy č. 108 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat a Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (ETS 108) o dozorcích orgánech a toku údajů přes hranice přihlásila, a jež se uplatňují jak v oblasti působnosti smluvních stran Rady Evropy, tak členských států Evropské unie. Tyto postupy nejsou v souladu ani s poža-

řadky kladenými na právní úpravu zpracování osobních údajů v Evropské unii; tyto požadavky jsou obsaženy společně v Úmluvě č. 108 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat a v Dodatkovém protokolu k Úmluvě o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (ETS 108) o dozorčích orgánech a toku údajů přes hranice a v Doporučení č. R(87)15 Výboru ministrů členským státům, jež upravuje používání osobních údajů v policejním sektoru.

Tímto právním stavem je dotčeno postavení subjektu údajů a jeho právo na přístup k informaci o osobních údajích o něm zpracovávaných.

Bankovní sektor

V roce 2004 pokračoval trend zadlužování domácností, a to zejména spotřebitelskými úvěry. Koncem roku měla přibližně každá třetí domácnost úvěrové zatížení při celkové výši dluhu přes 300 miliard Kč. Tento trend byl bankovním sektorem velmi podporován, neboť míra rizika klasifikovaných úvěrů se zvýšila na necelých deset procent, což je pro banky velmi výhodné.

Při konkurenčním boji o získání co největšího podílu tohoto lukrativního segmentu trhu, který není ani zdaleka saturován tak, jako je tomu ve vyspělejších státech (např. v Evropě má úvěr cca 50 % domácností a v USA a Velké Británii téměř 70 %), a pro snížení nákladů na reklamní kampaně, používaly některé banky také metod, kterými byl přímo porušován zákon o ochraně osobních údajů. Jako příklad lze uvést medializovaný případ banky, která nutila své zaměstnance dodávat zaměstnavateli kontakty a podrobnější informace o svých příbuzných a známých, kteří pak byli interně vyhodnocováni a kontaktováni obchodníky s nabídkou produktů této banky. Kontrola provedená Úřadem pak odhalila, že ve svých interních pokynech banka zcela ignorovala zákonnou povinnost vyžádání souhlasu a informační povinnosti a ani své zaměstnance o těchto zákonných povinnostech nepoučila. Porušení zákona o ochraně osobních údajů bylo samozřejmě sankcionováno. Tak jako v roce 2003 pokračoval trend vyžadování „souhlasu“ pro činnosti, které neupravují zákony regulující bankovní a obecně finanční sektor. Tzv. „souhlasem“ si banky, leasingové společnosti, úvěrové společnosti atd. umožňují předávání finanční historie svých klientů, a to v různém rozsahu a kvalitě. Současně je třeba připustit, že zejména banky jsou k takové degradaci svobody a vážnosti souhlasu jakožto právního úkonu (viz § 34 a násl. Občanského zákoníku) nuceny svými regulačními orgány, závěry konferencí, jako je např. Basilej II, a zejména neexistencí jasných, zákonem daných pravidel pro výměnu informací o klientech mezi bankami a jinými subjekty podnikajícími v oblasti financí. Představa, že několikaletou finanční historii klienta, podléhající bankovnímu tajemství, dostane do ruky a má odborně vyhodnotit zaměstnanec kterékoli společnosti půjčující peníze, musí být pro občana skličující a společensky degradující, nemluvě o velkém riziku úniku osobních údajů o finanční historii a postavení klienta. Situace, kdy jsou takovéto „souhlasy“ vynucovány pod hrozbou neposkytnutí služby, jsou podle informací Úřadu stále častější a Úřad se jimi bude zabývat. Hlavním problémem však je, jak již bylo zmíněno ve výroční zprávě Úřadu za rok 2003, neexistence zákonem daných pravidel, která zaručují např. v Německu fungující SCHUFA, nebo Credit Report v USA.

Mnoho stížností se i v roce 2004 vyskytlo na kopírování dokladů. Z pohledu Úřadu i bank byl v tomto ohledu rok 2004 složitý, neboť se měnilo mnoho stěžejních zákonů, jako např. zákon o ochraně osobních údajů, zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Novelty těchto zákonů měly na výše pojednávanou problematiku zásadní vliv, a musel se tedy měnit i přístup Úřadu při výkonu dozorové činnosti. Pro zá-

kladní přibližnou orientaci postupu Úřadu při výkonu dozorové činnosti bylo zveřejněno ve Věstníku Úřadu č. 35/2004 stanovisko č. 6/2004 (Kopírování dokladů z pohledu zákona o ochraně osobních údajů), které má napomoci subjektům zpracovávajícím osobní údaje při změně způsobů zpracování.

Zdravotnictví

V průběhu roku 2004 pokračovaly kontroly zdravotnických zařízení. V porovnání s rokem 2003, kdy byl zjišťován stav ochrany osobních údajů zejména v menších nemocnicích, bylo prioritou roku 2004 prověření stavu zabezpečení osobních údajů pacientů ve větších zdravotnických zařízeních (nemocnice s krajskou působností, fakultní nemocnice).

S potěšením lze konstatovat, že úroveň zabezpečení osobních údajů u kontrolovaných subjektů je na velmi dobré úrovni. Příslušné závazné interní předpisy, kterými jsou stanoveny způsoby a formy ochrany dat a tedy i osobních údajů pacientů, jsou obvykle vypracovány a dodržovány. Kladně lze hodnotit určitý příznivý posun (oproti minulým rokům) v přístupu zdravotnických zařízení k chápání nezbytnosti ochrany osobních údajů. Lze se pouze dohadovat, zda je tato skutečnost vyvolána soustavným působením Úřadu na povědomí veřejnosti, nebo zda odstrašujícím způsobem působí vyskytnuvší se případy i trestněprávního charakteru (např. zdravotnická dokumentace sportovců nalezená v lese na Jablonceku, nález plánů operací u popelnic apod.). Důsledkem je však zdokonalování způsobů a forem ochrany osobních údajů, což lze dokladovat např. soustavnou aktualizací příslušných vnitřních předpisů zdravotnických zařízení v reakci na novelizace právních předpisů, na rozvoj informačních technologií apod.

Kladného výsledku bylo rovněž dosaženo při řešení problematiky naplňování národních zdravotních registrů. Jak bylo uvedeno ve výroční zprávě za rok 2003, zdravotnická zařízení předávala do národních zdravotních registrů osobní údaje pacientů nezákonným způsobem. Změna právního stavu nastala dnem 9. 4. 2004, tedy dnem účinnosti zákona č. 156/2004 Sb., který novelizoval příslušným způsobem zákon o péči o zdraví lidu. Rovněž sporná vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 470/2003 Sb. byla zrušena, a to vyhláškou ze dne 20. 10. 2004 č. 552/2004 Sb., o předávání osobních a dalších údajů do Národního zdravotnického informačního systému pro potřeby vedení národních zdravotních registrů. Ke konci roku 2004 tedy lze konstatovat, že předávají-li zdravotnická zařízení osobní údaje pacientů do národních zdravotních registrů, činí tak na základě příslušného zákona a prováděcích předpisů, a z pohledu zákona o ochraně osobních údajů jim nelze nic vytknout.

Sociální věci

Inspektoři obdrželi stížnosti pracovníků nízkoprahových zařízení pro uživatele drog na to, že jsou nuceni k tomu, aby nezabezpečovali anonymitu svých klientů. Pro stručné vysvětlení problematiky je nutno uvést, že základními předpoklady činnosti nízkoprahových zařízení (obvykle kontaktní centra, tzv. „K-centra“) je volný vstup, bezplatnost a zaručená anonymita klientů. Anonymita klientů je přitom zcela zásadní otázkou fungování a smyslu K-centra, neboť naprostá většina klientů navštíví takové zařízení právě a jen za předpokladu, že nebude nikde a nikým identifikována.

Byla provedena kontrola významné organizace provozující síť K-center. Vzhledem k zjištěným skutečnostem byla provedena další doplňující kontrolní šetření v některých dalších organizacích, takže konečné výsledky jsou zobecněním skutečného stavu v celé ČR.

Bylo zjištěno, že K-centra v ČR získávají od klientů konkrétní údaje, které se týkají nejen jejich bližší identifikace, ale i podrobných zdravotních a dalších údajů o jejich drogové závislosti. Identifikační údaje jsou natolik jedinečné, že je možno vždy dohledat konkrétního klienta v kterémkoliv K-centru v ČR (např. z důvodů sledování léčby migrujícího klienta, odstraňování duplicit apod.), avšak bez možnosti jeho identifikace. Lze tedy např. zjistit, že konkrétní, nezaměnitelně popsaná osoba absolvovala terapii v konkrétním čase na konkrétním místě, tuto osobu však nelze identifikovat. Zpracovávané údaje jsou tedy pro K-centra údaji anonymními. Tyto údaje dále K-centra zpracovávají prostřednictvím elektronické databáze, která je stejná pro všechna zařízení; všechna K-centra mají tedy o svých klientech údaje stejné vypovídací hodnoty. Garantem a administrátorem této elektronické databáze je Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti Úřadu vlády ČR. Všechna K-centra předávají údaje o svých klientech, generované z uvedené elektronické databáze, právě uvedenému Národnímu monitorovacímu středisku. Údaje jsou předávány v agregované formě, zcela anonymně a slouží k monitorování drogové scény a k přípravě a realizaci postupů v rámci boje proti drogám.

Uvedená elektronická databáze K-center je však využívána i k jiným účelům. Takovým „vedlejším produktem“, který je K-centry realizován na bázi dobrovolnosti, je pravidelné zasílání tiskových výstupů z databáze orgánům hygienické služby. Tento výstup je generován databází a každý jednotlivý klient je ve výstupu popsán kódem ve struktuře: Prvních 6 znaků rodného čísla klienta (tj. 6 číslic RČ před lomítkem, včetně automatického přičtení hodnoty „50“ k pořadí měsíce narození u žen), dále lomítko a první 3 písmena křestního jména klienta, identifikaci pohlaví klienta a číselné označení kraje a okresu bydliště klienta (v případě Prahy označení městské části). Vzhledem k popsanému obsahu a formě tiskových výstupů a vzhledem k možnosti orgánů hygienické služby zpětně identifikovat převážnou většinu klientů porovnáním s dalšími databázemi, a to i neveřejnými (orgány hygienické služby mají např. zákonnou možnost přístupu do informačního systému evidence obyvatel), jsou v tomto případě již zpracovávány osobní údaje ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů. Zpracování osobních údajů přitom není nezbytné, neboť orgány hygienické služby (jak bylo zjištěno) nepotřebují osobní údaje klientů, ale pouze agregované údaje pro statistická zpracování. Argumentace hygieniků, proč potřebují identifikovat klienty právě výše uvedeným kódem, byla pouze účelová, a spočívala v tom, že klient se pod takovým kódem pohodlněji dohledává.

Na základě uvedených zjištění bylo Národnímu monitorovacímu středisku doporučeno změnit software elektronické databáze K-center tak, aby výstupy určené pro orgány hygienické služby neobsahovaly údaje, podle kterých by bylo možno klienty identifikovat. Vedoucí Národního monitorovacího střediska potvrdil, že doporučení Úřadu respektuje, příslušný software bude upraven a požadovaná anonymita klientů tak bude zaručena.

Osobní údaje studentů, zaměstnanců, zájemců o studium a zájemců o pracovní poměr

Kontroly zpracování osobních údajů žáků, studentů a uchazečů o studium, jež byly provedeny na vysokých a středních školách, a kontroly zaměstnavatelů ve vztahu k osobním údajům zaměstnanců a uchazečů o zaměstnání, lze z hlediska povinností ukládaných zákonem zobecnit v několik poznatků zásadního charakteru.

Zájemci o studium musí vyplňovat Příhlášky ke studiu, jejichž vzory předkládá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále jen „Ministerstvo školství“) a střední školy jsou povinny je používat; vysokým školám jsou pouze doporučeny. Přestože se v těchto dotaznicích od minulých časů, kdy angažovanost rodičů mohla ovlivnit přijetí žáka ke studiu mnoho změnilo (dotazy týkající se rodičů už nejsou

obsaženy), stále obsahují informace, které nejsou nezbytné pro daný účel, tj. rozhodnutí o přijetí či nepřijetí ke studiu. Zákon o ochraně osobních údajů totiž v § 5 odst. 1 písm. d) jasně říká: *správce je povinen shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu*. V současné době se většina škol pokouší vytvořit objektivní a jednoduchý způsob přijímacího řízení, a tudíž např. všechny známky za poslední dva roky studia (nebo za posledních šest let studia, jak je vyžadováno na přihláškách ke studiu na vysokých školách) jsou těžko využitelné. Fakticky to pouze ztěžuje vyplňování příslušných přihlášek.

Jak při přijímání na střední, tak na vysoké školy, lze vycházet z přijatých kritérií, která školy pro přijímací řízení vypisují a která jsou zcela v pravomoci ředitele školy nebo děkana příslušné fakulty vysoké školy. Tudíž osobní údaje, které jsou na uchazečích vyžadovány, mají být pouze kontaktní údaje, popř. identifikační a dále pak pouze údaje, dané příslušnými kritérii: průměr známek v posledních ročnících na předchozí škole, výsledky různých soutěží, popř. změněná pracovní schopnost nebo školou uznávaný podpůrný kurs. Všechny ostatní osobní údaje nejsou nezbytné a naopak by mohly objektivní rozhodování nepřípustným způsobem ovlivňovat.

Vysoké školy zavádějí dálkové přihlašování pomocí internetu a při vytváření internetových přihlášek už samy pochopily, že potřebují pouze některé osobní údaje uchazečů.

Samostatným problémem je rodné číslo. Rodné číslo je praktický osobní identifikátor a údaj, který je schopný jednoznačně odlišit uchazeče se stejným jménem a popř. stejným datem narození. Novela zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech z roku 2004 ovšem v § 13c striktně vymezuje, kdo smí užívat rodné číslo.

Jelikož škola s uchazečem neuzavírá žádnou smlouvu (studentem školy se stane teprve po přijetí ke studiu), pro identifikaci uchazeče stačí jméno, příjmení, datum narození a bydliště. Žádný zákon se o nutnosti vyžadovat rodná čísla nezmiňuje, nelze tedy nijak dovodit právo shromažďovat rodná čísla uchazečů o studium.

Dalším zásadním problémem je uchovávání materiálů z přijímacího řízení, zvláště těch uchazečů, kteří neuspěli. Zákon o ochraně osobních údajů je jednoznačný – § 5 odst. 1 písm. e) říká: *Správce je povinen uchovávat osobní údaje pouze po dobu, která je nezbytná k účelu jejich zpracování*. Z dikce zákona lze dovodit výkladem: Jelikož uchazeč v přijímacím řízení, k němuž poskytl své osobní údaje, neuspěl, pomínul účel jejich zpracování a je tedy zbytečné jeho údaje uchovávat. Prozatímní praxe, kdy se tyto materiály ukládají na školách po dobu 10 let, se zdá odporovat zákonu. Argumentace Ministerstva školství, že se rodiče mohou odvolávat podle správního řádu, eventuálně až k Evropskému soudu, neobstojí: Uchazeč nebo jeho zákonní zástupci mají tříletou lhůtu na odvolání proti správnímu rozhodnutí. Tudíž pouze po tuto dobu lze materiály těch, kteří se odvolali, posílat na příslušné soudy; ostatní materiály z přijímacího řízení lze bez obav skartovat.

Při kontrole osobních údajů uchazečů o zaměstnání je běžnou praxí, že je požadováno vyplnění osobního dotazníku v době, kdy ještě není podepsaná pracovní smlouva, a tudíž požadavek na zodpovězení některých dotazů v dotazníku obsažených je v rozporu se Zákoníkem práce: Pokud je v Zákoníku práce zákaz diskriminace z důvodu manželského a rodinného stavu nebo povinností k rodině, nelze se na tyto osobní údaje ptát před uzavřením pracovní smlouvy.

Ukazuje se však, že je často zbytečné ptát se na ně i po uzavření pracovní smlouvy: Správce (v tomto případě zaměstnavatel) může shromažďovat osobní údaje, které vyplývají z jeho zákonných povinností, např. výpočet platu podle odpracovaných let, dosaženého vzdělání, praxe v oboru; pro potřeby důchodového zabezpečení u žen počet dětí, výpočet daní (odpočet na nezletilé děti, popř. in-

validitu, manželku/manžela, částečný důchod) apod. Vyžadovat osobní údaje (datum narození, zaměstnání, bydliště) manžela/manželky nebo dospělých dětí, na které neplynou žádné úlevy, není možné. Zaměstnanec je totiž nucen („*Prohlášení, že jsem nic nezamlčel...*“) sdělit osobní údaje osob, které o tom ani nevědí. Správce (v tomto případě zaměstnavatel) je ovšem oprávněn shromažďovat osobní údaje osob pouze s jejich souhlasem. (Výjimky z tohoto pravidla jsou vypsány v § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů, z nichž ovšem v daném případě nelze žádnou použít.)

Výsledky kontrol zaměřených na zpracování osobních údajů v oblasti bydlení

Správně pojatá bytová politika je jedním ze základních podmiňujících faktorů existence a dalšího rozvoje státu. Aktivní bytovou politiku v ČR provádějí jak stát, tak i orgány územní samosprávy (města a obce) a bytová družstva. Pro naplnění stanovených cílů v oblasti bydlení a pro praktické provádění bytové politiky existují na všech těchto úrovních odpovídající nástroje. Současně působí i nástroje peněžních ústavů – jednotlivé úvěrové produkty finančních ústavů. V oblasti bydlení také podniká řada právnických a fyzických osob, nabízejících rozmanité služby. Vlastní provádění bytové politiky na úrovni měst a obcí a nabízení služeb v oblasti bydlení se neobejde bez nakládání s osobními údaji těch, kteří mají zájem o nový byt, a zejména těch, kteří v bytě již bydlí. Proto se Úřad při provádění kontrolní činnosti zaměřil také na kontrolu dodržování povinností stanovených zákonem o ochraně osobních údajů, a to u těch subjektů, které provádějí bytovou politiku na úrovni měst a obcí a dále těch právnických a fyzických osob, které podnikají v oblasti bydlení formou nabízení služeb. Jde zejména o města a obce, bytová družstva a o právnické a fyzické osoby (obchodní společnosti a živnostníci), u nichž probíhaly kontroly jak v roce 2003, tak i v roce 2004.

Kontrolní činnost Úřadu byla zaměřena zejména na následující oblasti bydlení, a to při nakládání s osobními údaji těch, kteří mají zájem o nový byt, a zejména těch, kteří v bytě již bydlí:

A) Podpora uchování a regenerace stávajícího bytového fondu

- regenerace stávajícího panelového bytového fondu,
- rekonstrukce a modernizace starého bytového fondu v objektech stávající urbanistické struktury,
- zlepšení správy bytového fondu,
- obsazování bytů po zemřelých,
- veškeré měření energií a odebrané SV a TUV v obecních bytech, vypouštění odpadních vod,
- přenos signálu rozhlasových a televizních programů kabelem k nájemníkům,
- povinné služby,
- dlužníci nájemného a vymáhání pohledávek,
- černý trh s byty.

B) Podpora všech forem bytové výstavby

- podpora nové bytové výstavby pro cílové skupiny obyvatel.

C) Rozvoj trhu s byty

- privatizace obecních bytů,
- kontrola využívání obecních bytů a vyvození důsledků vůči nájemcům porušujícím své povinnosti.

D) Podpora bydlení pro specifické skupiny obyvatel ("sociální bydlení")

- zabezpečení bydlení pro specifické skupiny obyvatel v rámci nové bytové výstavby,
- zabezpečení bydlení pro specifické skupiny obyvatel ve stávající bytové výstavbě.

E) Spolupráce s obyvatelstvem a jinými subjekty

- možnosti nájemců podílet se na řešení bytových problémů.

Shrnutí výsledků skupiny kontrol zaměřených na zpracování osobních údajů těch, kteří mají zájem o byt (žadatelů o byt) a zejména těch, kteří v bytě již bydlí (nájemníci, podnájemníci):

V souladu s výsledky kontrolní činnosti Úřadu z roku 2003 a z roku 2004 a v reakci na podněty doručené Úřadu v roce 2004 se uskutečnilo pět samostatných kontrol; kontrolováno bylo zpracování osobních údajů (nájemníků, podnájemníků, vlastníků bytů a žadatelů o byt – fyzických osob) pěti různými správci či zpracovateli, kteří vlastní nebo spravují byty a bytové domy či nabízejí služby v oblasti bydlení. Počty subjektů údajů v některých kontrolovaných zpracováních osobních údajů dosahují řádově desítek tisíc či dokonce statisíc (např. v hlavním městě Praze).

Pro některá zpracování osobních údajů je charakteristický značný rozsah transakčních údajů vztažených k subjektu údajů (nájemníkům či podnájemníkům), vygenerovaný procesem fakturace, a to zejména u poskytovaných služeb a spotřebovaná energie, spotřebovaná voda nebo smluvně zakotveného množství vypouštěných odpadních vod, nebo přivedeného signálu televizních programů ve smluveném rozsahu (u společných antén).

U těchto pěti kontrol bylo u některých kontrolovaných (města, městské obvody a městské části) zjištěno, že při podání žádosti o byt jsou jimi vyžadovány pro potřebu procesu výběru vhodného žadatele, a to především při posuzování rozhodných podmínek stanovených orgány města, jeho kontaktní a identifikační údaje bez zákonného pověření, a tedy neodůvodněně:

- jsou pořizovány kopie občanských průkazů v případě žadatele/žadatelky o byt i kopie občanského průkazu manžela/manželky,
- jsou pořizovány kopie rodných listů,
- jsou pořizovány kopie oddacích listů,
- jsou pořizovány kopie pravomocných soudních rozhodnutí v případě rozvodu žadatele/žadatelky a bývalé(ho) manželky/manžela,
- jsou vyžadovány doklady od příslušného lékaře, dokumentující zdravotní stav žadatele.

Výše vyjmenované kopie dokumentů jsou kontrolovanými zařazeny ve spisech a uchovávány pro další případné nakládání s nimi.

Z vyhodnocení výsledků těchto pěti kontrol zaměřených na plnění povinností správce a zpracovatele při zpracování osobních údajů nájemníků, vlastníků bytů a spoluvlastníků bytových domů podle zákona o ochraně osobních údajů vyplývá:

- Více než jedním kontrolovaným byla porušena povinnost shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu zpracování podle ustanovení § 5 odst. 1 písm. d).
- Více než jedním kontrolovaným byla porušena povinnost zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu údajů podle ustanovení § 5 odst. 2.
- Jeden kontrolovaný subjekt nesplnil, jakožto správce osobních údajů, povinnost uzavřít se zpracovatelem smlouvu o zpracování osobních údajů podle § 6 zákona o ochraně osobních údajů.
- Jedním kontrolovaným subjektem byla porušena povinnost zpracovávat osobní údaje jen tehdy, dal-li subjekt údajů ke zpracování výslovný souhlas, a to podle

ustanovení § 9 písm. a) (Jde o podmínku vyžadovanou pro zpracování citlivých údajů).

- Jedním kontrolovaným nebyla splněna povinnost před zahájením zpracování osobních údajů řádně a včas písemně informovat subjekty údajů v rozsahu podle ustanovení § 11 odst. 1.
- U jednoho kontrolovaného nebyla splněna povinnost před zahájením zpracování osobních údajů řádně a včas písemně informovat subjekty údajů v rozsahu podle ustanovení § 11 odst. 2.
- U jednoho kontrolovaného nebyla splněna povinnost před zahájením zpracování osobních údajů řádně a včas písemně informovat subjekty údajů v rozsahu podle ustanovení § 11 odst. 3.

U zaměstnanců některých kontrolovaných byl zjištěn nedostatek znalostí v oblasti ochrany osobních údajů.

Během kontrol bylo zjištěno, že ustanovení § 13 zákona o ochraně osobních údajů vytváří žádoucí tlak na orgány územní samosprávy (správce), aby přijaly taková opatření, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům.

Zpracování osobních údajů obchodní společností a detektivní agenturou

Na základě mediálního podnětu a stížnosti byla v roce 2004 provedena kontrola obchodní společnosti a detektivní agentury. Z podnětu zaslaného Úřadu bylo indikováno podezření na neoprávněné shromažďování a zpracování osobních údajů osob zadržovaných detektivní agenturou v provozovnách obchodní společnosti. Vzhledem k tomu, že obchodní společnost měla s detektivní agenturou uzavřenou smlouvu o poskytování detektivních služeb, bylo předmětem kontroly dodržování povinností stanovených zákonem o ochraně osobních údajů při zpracování osobních údajů v provozovnách obchodní společnosti – z její strany jakožto správce osobních údajů, a detektivní agentury jakožto zpracovatele.

Obchodní společnost uzavřela s detektivní agenturou smlouvu o poskytování detektivních služeb. V předmětu smlouvy byl upraven závazek detektivní agentury poskytovat obchodní společnosti detektivní služby, spočívající zejména v zabránění páchaní přestupků a trestných činů v prodejnách obchodní společnosti, včetně zadržení případných pachatelů.

I přesto, že si obchodní společnost smluvně ujednala poskytování detektivních služeb ve svých provozovnách detektivní agenturou v rozsahu, který zřejmě vychází z extenzivního výkladu právního řádu, nebylo možné opomenout medializovaný podnět, fakt stížnosti podané Úřadu a neprovést kontrolu z hlediska zákona o ochraně osobních údajů. Posouzením smlouvy a kontrolou bylo zjištěno, že obchodní společnost je správcem osobních údajů osob, které byly zadrženy pracovníky detektivní agentury v jejich prodejnách při krádeži zboží, a proto se na ni vztahují povinnosti stanovené správcem osobních údajů zákonem o ochraně osobních údajů. Správcem osobních údajů je podle § 4 písm. j) zákona o ochraně osobních údajů takový subjekt, který stanoví účel a prostředky zpracování osobních údajů, přičemž samotným zpracováním údajů může pověřit zpracovatele, a to i v rozsahu veškerých operací zpracování osobních údajů. Avšak i v případě, kdy dochází k úplnému přesunu činnosti ze správce na zpracovatele osobních údajů, nedochází k přechodu odpovědnosti za toto zpracování. Správce osobních údajů nemůže svou odpovědnost za postupy při jejich zpracování přesunout zcela na zpracovatele ani na základě smluvního ujednání (detektivní agentura zpracovávala v daném případě, na základě smlouvy s obchodní společností, osobní údaje zadržovaných osob za účelem zjištění jejich totožnosti a předání těchto osob Policii České republiky, v případě nezletilých osob zákonným zástupcům).

Pokud tedy správce osobních údajů pověří jejich zpracováním zpracovatele osobních údajů a toto pověření či zmocnění nevyplývá z právního předpisu, je správce dle § 6 zákona o ochraně osobních údajů povinen uzavřít se zpracovatelem smlouvu o zpracování osobních údajů. Tato smlouva musí splňovat náležitosti, které jsou uvedeny v tomto ustanovení.

Kontrolou bylo zjištěno, že smlouva uzavřená mezi obchodní společností a detektivní agenturou splňuje pouze požadavek písemné formy a určení doby, na kterou je uzavřena. Povinnost, stanovená správci osobních údajů (obchodní společností) v § 6 zákona o ochraně osobních údajů, směřuje k tomu, aby správce v případě, kdy zpracováním osobních údajů pověřuje jiný subjekt (detektivní agenturu), dbal na zajištění ochrany zpracovávaných osobních údajů, a to právě tím, že v písemné formě vymezí dobu zpracování, jeho rozsah a účel a vyžádá si od zpracovatele garance o technickém a organizačním zabezpečení ochrany osobních údajů.

Kontrolou bylo prokázáno porušení výše uvedené povinnosti dle § 6 zákona o ochraně osobních údajů obchodní společností. Absencí či nedostatečným určením rozsahu a účelu zpracování osobních údajů ve smlouvě, která byla s detektivní agenturou uzavřena, pak vznikla nežádoucí situace, kdy nebyly stanoveny přesné postupy při shromažďování osobních údajů a při následném zpracování těchto údajů, tedy situace, kdy hrozí zpracování osobních údajů odporující rozsahem či způsobem zákona o ochraně osobních údajů. Absence záruk za technické a organizační zabezpečení ochrany zpracovávaných osobních údajů ze strany zpracovatele – detektivní agentury – pak výrazně zvyšovalo riziko neoprávněného zpracování, zneužití či ztráty zpracovávaných osobních údajů. Proto bylo na základě výše uvedeného kontrolního zjištění u obchodní společnosti nezbytné provést kontrolu i u samotného zpracovatele, tedy u detektivní agentury.

Detektivní agentura, jakožto zpracovatel osobních údajů ve smyslu § 4 písm. k) zákona o ochraně osobních údajů, je povinna podle § 5 odst. 2 zákona zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu údajů. Kontrolou však bylo zjištěno, že souhlas subjektu údajů chyběl ve všech kontrolovaných případech. Dále bylo kontrolou zjištěno, že detektivní agentura zpracovávala i citlivé údaje zadržovaných osob. Dle ustanovení § 9 písm. a) zákona o ochraně osobních údajů lze zpracovávat citlivé údaje jedině tehdy, poskytl-li subjekt údajů ke zpracování výslovný souhlas. I při plnění této povinnosti došlo k porušení zákona o ochraně osobních údajů. Dále byla detektivní agentura povinna podle § 5 odst. 1 písm. d) citovaného zákona shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu. Při kontrole však bylo zjištěno, že detektivní agentura shromažďovala a následně zpracovávala i osobní údaje (zejména rodné číslo či národnost), což neodpovídalo stanovenému účelu a rozsahu nezbytnému pro naplnění stanoveného účelu zjištění totožnosti a pro předání osob zadržovaných v prodejnách obchodní společnosti Policii České republiky.

Dále byla detektivní agentura povinna při zpracování osobních údajů podle § 11 odst. 1 a 2 zákona o ochraně osobních údajů informovat subjekt údajů (zadržovanou osobu) o tom, v jakém rozsahu a pro jaký účel budou osobní údaje zpracovány, kdo a jakým způsobem bude osobní údaje zpracovávat a komu mohou být osobní údaje zpřístupněny. Na základě kontrolních zjištění bylo nezbytné konstatovat, že ani v jediném případě nebyla tato informační povinnost splněna.

Detektivní agentura, jakožto zpracovatel osobních údajů podle § 4 písm. k) zákona o ochraně osobních údajů, při zpracování osobních údajů osob podezřelých z krádeže v provozovnách obchodní společnosti zpracovávala osobní údaje těchto osob bez jejich souhlasu, dále zpracovávala citlivé údaje těchto osob bez jejich výslovného souhlasu, shromažďovala osobní údaje osob neodpovídající stanovenému účelu, a dále nesplnila informační povinnost vůči těmto osobám.

V důsledku výše uvedených porušení zákona o ochraně osobních údajů bylo nezbytné přijmout opatření i s uložením likvidace neoprávněně shromážděných a zpracovávaných osobních údajů zadržovaných osob a uložit pokutu.

Internetové služby

Společnosti poskytující internetové služby (e-mail, web, chat apod.) zpracovávají evidenci osob, jež jsou registrovány jako uživatelé těchto služeb. Uživatelé vyplňují osobní údaje dobrovolně a mohou si zvolit, který z údajů bude zviditelněn ostatním uživatelům. Vzhledem k tomu, že jde o neplacenou službu, která nevyžaduje uzavření smlouvy, je na jednotlivých uživatelích, jaké údaje o sobě uvedou. Společnosti nemají možnost kontroly těchto údajů, a proto je jejich přesnost, vyžadovaná ustanovením § 5 odst. 1 písm. c) zákona o ochraně osobních údajů, mizivá. Z tohoto důvodu je tedy velmi obtížné charakterizovat uvedené databáze jako „obsahující osobní údaje“ dle obsahu, ale jednoznačně dle formy.

Sdílení databází zákazníků

Společnosti v obchodním styku mezi sebou sdílejí společnou databázi zákazníků. Vzájemně si soubor obsahující tuto nezabezpečenou databázi posílaly veřejnou sítí internet. Smlouva mezi společnostmi neobsahovala ustanovení o ochraně osobních údajů, jak to vyžaduje § 6 zákona o ochraně osobních údajů, tj. „poskytnutí dostatečné záruky o technickém a organizačním zabezpečení ochrany osobních údajů“. Použití veřejné sítě internet pro přenos zpráv, které obsahují osobní údaje, v otevřené formě, je obecně nepřijatelné a nevyhovující požadavkům § 13 zákona o ochraně osobních údajů. Byla proto uložena, a společnostmi přijata, opatření vedoucí k zabezpečení přenosu po technické i organizační stránce.

Sdílení databází sdružených obchodních společností

Volné sdružení obchodních společností vystupuje pod společným názvem a s jednotným marketingovým přístupem k zákazníkům. Pro stálé zákazníky byl vytvořen věrnostní program, jehož vstupní formulář obsahoval řadu osobních údajů. Formulář sice obsahoval i souhlas se zpracováním těchto údajů, ale byl zaměřen na jméno vyjadřující sdružení společností, zatímco údaje zpracovával každý ze společníků nezávisle. Formulář byl přepracován tak, že správci osobních údajů jsou jasně definováni a byly z něj vypuštěny nadbytečné údaje (rodné číslo).

Správa databáze stavovského sdružení

Osobní údaje členů stavovského sdružení jsou v rámci sdružení zpracovávány pověřenými pracovníky a členy. V rámci každého okresního sdružení je to jeden pověřený zaměstnanec, kterému ukládá pracovní smlouva mlčenlivost, dále pak členové představenstva a revizní komise. Do centrální evidence má povolen přístup pouze pověřený zaměstnanec, do spisové agendy mají přístup vyjmenovaní, a to v plném rozsahu. O tom, který spis je těmito osobami otevřen, však nebyly vedeny žádné záznamy. Pověření zaměstnanci mají mít podepsán závazek mlčenlivosti na základě dodatku zpracovaného centrální kanceláří. Dle zavedené praxe dané samosprávným rozhodnutím je zaměstnavatelem vždy každé jednotlivé okresní sdružení samostatně. Není tedy v současné pravomoci stavovského sdružení příslušné dodatky smluv uzavřít, případně kontrolovat jejich plnění, ačkoliv jediným právním subjektem je sdružení. Úřad kromě nápravy tohoto stavu uložil i to, aby pověření zaměstnanci vydávali osobní spisy členů pouze k řešeným případům a vedli o tom příslušné záznamy.

Registrační povinnost a sdružování databází

Kontrolovaný zpracovával osobní údaje tak, že sdružil osobní údaje získané od dalších osob, pocházející původně z veřejného seznamu (katastr nemovitostí) s dalšími zveřejněnými údaji a s neveřejným údajem. Nezpracovával tedy výlučně zveřejněné osobní údaje. Kontrolovaný, jakožto správce osobních údajů, řádně a včas písemně neinformoval před zahájením zpracování osobních údajů o tom, v jakém rozsahu a pro jaký účel budou osobní údaje zpracovávány, kdo a jakým způsobem bude osobní údaje zpracovávat a komu mohou být osobní údaje zpřístupněny, či komu jsou určeny. Písemně neoznámil Úřadu toto zpracování a zpracovával osobní údaje fyzických osob v rozsahu větším než nezbytném, jelikož současně s osobními údaji osob, které byly předmětem účelu jeho zpracování, zpracovával i osobní údaje dalších osob, tedy těch, které nenaplnují účel zpracování prováděného kontrolovaným. Kontrolovaný tedy sdružil osobní údaje, které byly získány k rozdílným účelům, bez právní opory vymezené zvláštním zákonem. Opatření uložená Úřadem vedou k nápravě závadového stavu.

Evidence vlastníků

Chovatel má zaznamenány osobní údaje osob, kterým prodal štěně. Tyto údaje jsou spojené s účetními povinnostmi a s předpisy z oblasti ochrany zvířat. Evidenci těchto vlastníků psů lze zájmovým sdružením chovatelů vést pouze na základě jejich souhlasu. Pro potřeby tohoto sdružení však postačí využívat evidenci psů bez označení vlastníků, nejde tedy o osobní údaje z hlediska zákona o ochraně osobních údajů.

Osobní údaje a ubytovací služby

Organizace, která poskytuje ubytovací služby, používala rodné číslo jako variabilní symbol plateb za ubytování. Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech, stanovuje pravidla pro nakládání s rodným číslem a využívání rodného čísla. Rodné číslo (dále také „RČ“) je definováno jako identifikátor fyzické osoby v informačním systému evidence obyvatel a je pro každou fyzickou osobu, jež je v tomto informačním systému vedena, jedinečné. Z hlediska zákona o ochraně osobních údajů jde o zvláštní druh osobního údaje, jehož zpracování je limitováno zvláštním zákonem. Pro nově uzavírané smlouvy by však bylo třeba získat souhlas nositele RČ, avšak bez zásahu do jeho vůle. Pro identifikaci plateb za ubytování však použití RČ není nezbytné, neboť je lze nahradit jiným identifikátorem.

Osobní údaje a dokumentace veřejných zakázek

Společnost v zadávací dokumentaci veřejných zakázek požaduje na dodavatelích vyplnění formulářů, ve kterých jsou obsaženy osobní údaje tzv. klíčového personálu pro stavbu. Zadavatel postupoval dle platného zákona č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách, který blíže nespecifikuje pojem „přehled techniků“. Ze smyslu zákona a potřeb společnosti však vyplývá, že postačuje *přehled počtu* techniků a jejich odbornosti. Formuláře předkládané v rámci zadávací dokumentace mohou tedy obsahovat pouze takové údaje, ze kterých vzdělání a profesní kvalifikace vyplývají. Neboť § 5 odst. 1 písm. d) zákona o ochraně osobních údajů stanoví jako povinnost správce „...shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu...“. Opatření uložená Úřadem směřovala k naplnění tohoto ustanovení.

AGENDA STÍŽNOSTÍ

V roce 2004 se odbor kontroly od 1. 1. do 31. 11., kdy došlo v rámci reorganizace ke změně zpracování stížností, zabýval 335 podáními. Ty byly získány:

- 1) písemnými, resp. elektronickými podáními především občanů a právnických osob,
- 2) podáními státních orgánů,
- 3) na základě osobních návštěv stěžovatelů,
- 4) monitorováním médií.

Prvním úkolem odboru kontroly bylo stížnost zevrubně prozkoumat a zjistit míru její důvodnosti, a to provedením dalších zjištění k objektivizaci popisovaného stavu buď monitorováním veřejně přístupných zdrojů, nebo vyžádáním si dalších informací, respektive dokumentů od osoby, která podává stížnost. Z důvodu možného maření důkazů, k němuž by v takových případech mohlo dojít, bylo v roce 2004 ze strany odboru kontroly v zásadě upuštěno od oslovování subjektu, vůči němuž podání směřovalo.

Pokud okolnosti nasvědčovaly tomu, že byl spáchán trestný čin, byla věc neprodleně postoupena orgánům činným v trestním řízení s tím, že odbor kontroly s těmito orgány dále spolupracoval. Plně ve své gesci se věci eventuálně zabývá až po skončení trestního řízení.

Při provádění kontroly Úřad respektoval princip, že v rámci příslušných šetření nebyla třetím osobám zásadně sdělována identita stěžovatele; jeho totožnost je odhalována zásadně pouze v případě potřeby a na základě jeho souhlasu. Stejně tak se odbor kontroly neodmítal zabývat stížnostmi z důvodu anonymity stěžovatele.

Neopodstatněné stížnosti

Je nutno konstatovat, že řada stížností byla již po prvním prozkoumání shledána jako neopodstatněná, a to z následujících důvodů:

Především se potvrdila dřívější zkušenost, že stížnost je často podávána pod dojmem skutečnosti, že správce (především určitá firma, ale i státní instituce) nesplnil očekávání stěžovatele, týkající se dodání určitého zboží, poskytnutí služby, vydání rozhodnutí apod. Podstatou stížnosti tedy nebylo zpracování osobních údajů: To představovalo druhotnou dimenzi zájmu stěžovatele do okamžiku, kdy stěžovatel nebyl uspokojen v řízení podle jiných předpisů, resp. kdy usoudil, že takový proces (např. podání soudní žaloby) by s sebou nesl pro něj nepřiměřené překážky. V této souvislosti je vhodné připomenout, že podání stížnosti Úřadu není vázáno ani na úhradu správního poplatku, ani na prokázání právního zájmu na věci.

Stěžovatelé také několikrát požadovali rozhodnutí ohledně uspokojení jejich individuálních nároků, např. vyslovení povinnosti zaplacení peněžní úhrady, povinnosti omluvy apod. Na tomto místě je třeba poznamenat, že i takovou stížností se odbor kontroly zabýval z hlediska možného přijetí opatření, které spadá do působnosti Úřadu. Stížnosti se také často týkaly nahodilého, resp. nesystematického zpracování osobních údajů, a to např. formou jednorázové informace, publikované sdělovacími prostředky. Takovéto záležitosti je ovšem třeba řešit cestou jiných předpisů, především podáním žaloby na ochranu osobnosti podle § 11 a násl. občanského zákoníku.

Stížnosti se opakovaně týkaly rovněž zpracování osobních údajů, které je upravováno zvláštním zákonem vůči zákonu o ochraně osobních údajů, a tudíž takové zpracování nevyžaduje souhlas subjektu údajů. Zde je také třeba připomenout značné rozšíření nesprávného názoru, podle něhož lze osobní údaje zpracovávat pouze se souhlasem subjektu údajů. Tento typ stížností se týkal především vedení obchodního rejstříku.

Někdy podávali stěžovatelé stížnost, aniž nejprve využili svého práva vůči správci v souladu s § 5 odst. 5 zákona o ochraně osobních údajů. V tomto případě poukázal kontrolní odbor na nutnost primárně využít předmětných práv s tím, že kontrolu Úřad zahájí až v případě nedostatečné odezvy správce. Obdobně několik stížností bylo podáno, aniž si stěžovatel uvědomil, že k předmětnému zpracování udělal souhlas již dříve.

Velké množství stížností bylo formulováno natolik nejednoznačně nebo obecně, že nebylo možné zahájit efektivní kontrolu. V řadě případů stěžovatel odmítal s Úřadem po podání stížnosti jakkoli spolupracovat, zejména poskytnout nezbytné dokumenty a jiné informace pro potřeby dalších šetření. V důsledku toho nebylo možné ve věci dále vést žádné efektivní řízení.

Důvodné stížnosti

Je nutno předeslat, že řada problémů popsaných ve výroční zprávě za rok 2003 přetrvává i nadále:

❶ V souvislosti s přímým marketingem (direct marketingem) je patrný pozitivní posun. Stále však ještě přetrvávají určité problémy. Zejména je třeba zdůraznit, že odbor kontroly se v roce 2004 zabýval i několika podněty na neoprávněné zpracování osobních údajů ze strany subjektu sídlícího mimo území České republiky. Ačkoli tento jev nemá přímou souvislost se vstupem České republiky do Evropské unie, zvláště po novele zákona o ochraně osobních údajů, nabývají tyto otázky aktuálního významu ve smyslu spolupráce evropských úřadů na poli ochrany osobních údajů.

V České republice jde konkrétně o aktivity polské společnosti Vegas, sp. z o.o., se sídlem ve Varšavě, která provádí pravidelné dopisové kampaně, jimiž oslovuje české občany. Ve schránkách českých domácností se opakovaně objevují dopisy, rozesílané touto firmou, které obsahují oznámení o tom, že adresát zásilky byl vylosován a obdrží vysokou finanční prémii, pokud ovšem do stanoveného termínu potvrdí svou výhru telefonicky – na číslo uvedené v přiloženém letáku. Jde o číslo s tzv. zvýšeným tarifem, zpravidla ve výši 60 Kč za minutu. Telefonický hovor je pak záměrně veden nejméně 10 minut a po většinu času je zprostředkováván telefonním automatem. Zřejmě není nutno dodávat, že adresát zásilky žádnou výhru neobdrží. Jde o zvláště nevybíravý způsob, jak z důvěřivých občanů vylákat peníze. Zejména je třeba poukázat na psychologické prvky tohoto neseriózního druhu „podnikání“, kdy je oslovený utvrzován v přesvědčení, že právě na něj se konečně usmálo štěstí, a v žádném případě by si tedy neměl nechat tuto příležitost ujít. Text letáku je proto koncipován tak, aby zdůraznil faktor plynutí času: Oslovený je pobízen k rychlému jednání právě proto, aby svou šanci nezmeškal.

Prvořadou otázkou pro pracovníky odboru kontroly samozřejmě zůstává, kde společnost Vegas získává osobní údaje pro obesílání českých občanů. Již v roce 2003, zejména však v roce 2004, bylo provedeno několik šetření u firem v České republice, které se zabývají obdobnou činností (zpravidla jde o direct marketing) a u kterých byly v minulosti zaznamenány kontakty na firmu Vegas. Je doloženo, že došlo dokonce k předání databází s osobními údaji těchto firem do Polska. Zpravidla šlo o zákazníky tzv. zásilkového prodeje, který měl v České republice značný rozmach zejména v první polovině devadesátých let. Vznikaly tudíž poměrně rozsáhlé soubory údajů, obsahujících převážně adresní údaje, v některých případech ovšem i datum narození (to se týkalo zejména akcí, při kterých byly nabízeny různé astrologické studie a numerologické analýzy, zveřejňované ve speciálních časopisech).

Vzhledem k rozsahu dosavadní činnosti firmy Vegas v České republice se však ukázalo, že tyto databáze samy o sobě nemohou být zdrojem pro všechny kampaně této společnosti. Podstatná část zdrojů, ze kterých firma Vegas čerpá, zůstává

neznámá. Situaci komplikuje fakt, že styl podnikání podobných firem nevyžaduje žádné náročné technické a personální zázemí. Z tohoto důvodu je sídlo firmy ve Varšavě v podstatě formální, jde pouze o pronajatou kancelář v objektu, kde sídlí desítky firem. Samotné administrativní činnosti, spojené s prováděním kampaní a rozesíláním, provádějí firmy, s nimiž firma Vegas uzavírá zpracovatelské smlouvy. Vzhledem k uvedeným skutečnostem se ani polskému Úřadu pro ochranu osobních dat dosud nepodařilo provést v této firmě kontrolu. Stejně jako v České republice byly dosud provedeny pouze kontroly ve firmách, které pro společnost Vegas prováděly zpracování osobních údajů. Z těchto kontrol však vyplynul jistý poznatek: Databáze osobních údajů, kterou Vegas využívá, nemusí být nutně umístěna na území Polska. Existuje předpoklad, že společnost Vegas využívá autorizovaného přístupu do vzdáleného úložiště dat, umístěného na některém serveru v zahraničí. To pouze ilustruje, jak je kontrola takových subjektů obtížná. Přesto, nebo právě proto, byli pracovníci odboru kontroly ve stálém kontaktu se svými kolegy z polského Úřadu pro ochranu osobních dat. Společná kontrolní akce byla zahájena na konci loňského roku, kdy byli kontroloři Úřadu pozváni na jednání do Varšavy. V průběhu roku 2004 provedli inspektoři polského úřadu několik kontrol ve firmách, které pro společnost Vegas zpracovávají data. Obdobné kontroly se očekávají i v budoucnosti.

② Množství stížností poukazuje na nadužívání rodného čísla, jež vychází z nesprávného názoru, podle něhož je rodné číslo jakýmsi absolutním identifikátorem fyzické osoby, a vlastně tedy i přirozeným doplňkem jména a příjmení. Zásadní změnu v této oblasti ovšem vyvolalo přijetí novely zákona č.133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech zákonem č. 53/2004 Sb., která nabyla účinnosti k 1. 4. 2004. Je možno konstatovat, že počet stížností po opadnutí první vlny, jež následovala po přijetí tohoto zákona, již stagnuje. Přijaté stížnosti však odhalily určité mezery zvláštní právní úpravy ohledně používání rodného čísla a přechodnou dobu bude nutno využít k přijetí legislativních opatření.

③ Úřad pro ochranu osobních údajů i nadále potírá činnost, která spočívá v kopírování dokladů, často vyžadovaném jako podmínka pro poskytování služeb. Trvale vychází z názoru, že v osobních dokladech (např. v občanském průkazu) je obsaženo podstatně více údajů, než je nezbytné např. k uzavření smlouvy, a vedení předmětných kopií není tudíž potřebné. Z hlediska nadbytečnosti neobstojí ani častý odkaz na zajištění přesnosti osobních údajů. Ke zlepšení této situace by měla přispět novela zákona č. 559/2004 Sb., o občanských průkazech.

④ Úřad pro ochranu osobních údajů působil proti zveřejňování dokumentů z činnosti obcí, které obsahovaly osobní údaje, prostřednictvím internetu. Východiskem uvedeného názoru je skutečnost, že zákony, které upravují působnost obcí, stanoví režim omezeného přístupu k těmto dokumentům především pro potřeby občanů příslušných obcí, měst atd. Z hlediska zákona o ochraně osobních údajů však není závadné, aby byly zveřejňovány dokumenty poté, co byla provedena přiměřená anonymizace předmětných osobních údajů.

Obdobné zásady Úřad zastává i vůči zveřejňování některých dokumentů bytových družstev prostřednictvím vývěsek umístěných ve veřejných prostorách.

Nové problémy v oblasti ochrany osobních údajů zaznamenané v roce 2004

V uplynulém roce se vyskytlo více podnětů poukazujících na nálezy dokumentů, které obsahovaly osobní údaje. Svědčí to o ne zcela zodpovědném přístupu správců k naplňování § 13 zákona o ochraně osobních údajů.

Poměrně novou agendu tvořila problematika zpracování osobních údajů týkajících se diváků sportovních utkání, především fotbalových. V této souvislosti se ovšem ukazuje, že stávající právní úprava, zejména zákon č. 115/2001 Sb., o pod-

poře sportu, nedostatečně reflektuje možnosti spolupráce mezi sportovními kluby a policií, směřující proti nevhodnému chování diváků, což předpokládá Evropská úmluva k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech, z roku 1985, kterou Česká republika ratifikovala již v roce 1995.

Stejně tak novou problematikou bylo předávání osobních údajů týkající se předávání osobních údajů o majitelích čistokrevných psů. (srv. s. 24)

Odbor kontroly se zabýval rovněž problematikou nevyžádaných obchodních sdělení (srv. s. 39): S přijetím zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, začal plnit svou roli dozorového orgánu pro oblast rozesílání obchodních sdělení elektronickými prostředky. Obchodním sdělením se pro účely tohoto zákona rozumí všechny formy sdělení určeného k přímé či nepřímé podpoře zboží či služeb nebo image podniku fyzické či právnické osoby, která vykonává regulovanou činnost nebo je podnikatelem vykonávajícím činnost, která není regulována; za obchodní sdělení se podle zvláštního právního předpisu považuje také reklama. Za obchodní sdělení se nepovažují údaje umožňující přímý přístup k informacím o činnosti fyzické či právnické osoby nebo podniku, zejména doménové jméno nebo adresa elektronické pošty; za obchodní sdělení se dále nepovažují údaje týkající se zboží, služeb nebo image fyzické či právnické osoby nebo podniku, získané uživatelem nezávisle.

Za elektronické prostředky se podle tohoto zákona považují zejména síť elektronických komunikací, elektronická komunikační zařízení, koncová telekomunikační zařízení a elektronická pošta. Obchodní sdělení lze tedy zasílat nejen elektronickou poštou, ale i faxem či prostřednictvím SMS zprávy a patří sem i tzv. telemarketing, tedy služby nabízené po telefonu.

Úkolem Úřadu pro ochranu osobních údajů je dohlížet na to, aby obchodní sdělení, rozesílaná elektronickými prostředky, splňovala potřebné náležitosti a dohlížet především na to, aby byl důsledně dodržován tzv. princip opt-in, tj. aby obchodní sdělení byla zasílána pouze subjektům, které s tím předem vysloví souhlas. Odesílatel obchodního sdělení musí být schopen tento souhlas kdykoliv prokázat.

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, nabyl účinnosti dnem 7. 9. 2004 a nepočítá s žádnou přechodnou lhůtou. Opatření, směřující k uvedení stávajících postupů do souladu s novou právní úpravou tak mají být provedena neodkladně. Stejně neodkladně by měl Úřad ukládat pokuty těm subjektům, které od 7. 9. 2004 rozesílají nevyžádaná obchodní sdělení. Od nabytí účinnosti zákona již Úřad eviduje velké množství stížností na jeho porušování. (srv. *tabulka na s. 8*) Přestože, jak již bylo řečeno, s přechodnou lhůtou zákon nepočítá, Úřad se rozhodl do konce roku 2004 případy porušování zákona nepokutovat a soustředil se na důsledné vyžadování přijetí nápravných opatření od subjektů, u nichž bylo porušování zákona zjištěno.

SPRÁVNÍ TRESTÁNÍ

I. Obecná část

Standardním nástrojem v rámci dozorové činnosti Úřadu se v roce 2004 stalo správní trestání, tedy ukládání pokut za porušení povinností stanovených zákonem o ochraně osobních údajů, ve většině případů navazující na nedostatky zjištěné při provádění kontroly. Trestání kvůli zákonné výjimce nebylo od počátku účinnosti zákona o ochraně osobních údajů uplatňováno proto, že správci a zpracovatelé osobních údajů měli dáno přechodné období pro uvedení svých zpracování osobních údajů do souladu s požadavky nového zákona.

Finanční sankce za prokázaná porušení doplňuje ve většině případů nápravná a satisfakční opatření a v procesu dozorové činnosti tak Úřadu napomáhá k nápravě závadného stavu. Zákon o ochraně osobních údajů doposud rozlišuje mezi delikty správců a zpracovatelů, za které lze uložit 10 milionů Kč (a za opakované až 20 milionů Kč), a přestupky fyzických osob, které lze „ocenit“ částkou 25 000, resp. 50 000 Kč. Přitom není dáno další vymezení, jakou výši pokuty lze za různá jednotlivá porušení uložit, vždy je však nutno přihlídnout k zákonem stanoveným obecným kritériím, kterými jsou povaha, závažnost a způsob jednání, míra zavinění, doba trvání a následky protiprávního jednání.

S účinností od 1. ledna 2005 novela zákona o ochraně osobních údajů, provedená zákonem č. 439/2004 Sb., v souladu se zásadami správního trestání připravovanými Ministerstvem vnitra, detailněji rozlišuje skutkové podstaty deliktů a současně zpřesňuje podmínky pro jejich ukládání. Největší finanční sankci bude možno uložit za nezákonné postupy při zpracování citlivých údajů a při ohrožení osob, způsobené zasahováním do soukromého a osobního života, a sice částku ve výši 10 milionů Kč. Rozlišují se výše sankcí i skutkových podstat deliktů, mezi jednáním některých fyzických osob (přestupky) a právnických osob spolu s fyzickými osobami podnikajícími (jiné správní delikty). Také pro právnické osoby se výslovně stanoví, že odpovědnost za správní delikt není dána, pokud bylo za účelem zabránění porušení právní povinnosti vynaloženo veškeré úsilí, které bylo možno požadovat. Nejen z hlediska subjektů povinných dodržovat zákon, ale také z pohledu komplexních a rozsáhlých kontrol prováděných Úřadem je významné zpřesnění nutnosti začít projednávat správní delikt v době do 1 roku od zjištění a projednání ukončit nejpozději do 3 let od spáchání deliktu.

Novelizace v uvedené části svým řešením mj. dociluje lepší prosaditelnost ochrany veřejného zájmu, avšak současně se dotýká možnosti dovolat se satisfakce, či přímo získání finančního odškodnění, pokud je tento soukromoprávní nárok vznesen poškozenou osobou. Soukromoprávní nároky vyplývající z porušení zákona o ochraně osobních údajů budou nepochybně více uplatňovány i v případech méně závažných, nejčastěji „pracovních“ pochybení, tedy pochybení odlišných od porušení mlčenlivosti u fyzických osob, které nejsou správci ani zpracovateli (zpravidla zaměstnanci). Taková pochybení – a ani s nimi spojené soukromoprávní nároky – není Úřad nadále oprávněn projednávat.

Ze zákona vyplývá povinnost Úřadu zabývat se každým podezřením týkajícím se porušování zákona. Správní řízení o uložení sankce je procesem s přesně definovanými oprávněními správního orgánu, sloužícími k řádnému a úplnému objasnění deliktních případů a současně hájícími práva účastníků řízení, tedy podezřelých. Uvedené řízení, které je možno zahájit na základě důvodného podezření a na základě alespoň částečně určitých tvrzení (často až v návaznosti na zjištění získaná v rámci kontroly) není určeno k uspokojování požadavků oznamovatelů, často poškozených. Úřad, který se s podobnými očekáváními opakovaně setkává, může však v takovém případě poskytnout pouze konzultaci a ná-

vod k zajištění právní služby; zjevně tak ale částečně nahrazuje nedostatečně rozvinutý společenský segment zájmových a občanských sdružení, která by byla nápomocna k řešení vybraných životních situací, pokud k nim není důvodně příslušný stát.

O počtu případů podezření z porušení zákona projednaných ve správním a přestupkovém řízení Úřadem za rok 2004 vypovídá následující tabulka. Dále je připojen popis nejzávažnějších případů, v nichž Úřad přistoupil k udělení pokuty.

II. Počet podnětů a provedených řízení

Počet podnětů ve věci podezření ze spáchání správního deliktu	
Celkem	45
z toho – vlastním zjištěním	19
– postoupením orgány činnými v trestním řízení a přestupkovými orgány	5
– podnětem fyzických a právnických osob	21
Vyřízeno*	53
– odložením před zahájením řízení	8
– rozhodnutím o uložení pokuty celkem	35
– z toho pravomocně	32
– zastavením řízení	9
– postoupením jinému orgánu	1

*Obsahuje i vyřízení podnětů, jejichž projednávání bylo započato v roce 2003.

III. Zvláštní část

Nejvyšší pravomocně uložená pokuta za správní delikt podle § 46 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů, ve výši 500 000 Kč, byla v roce 2004 uložena personální agentuře, která jakožto správce osobních údajů uchazečů o zaměstnání porušila povinnosti stanovené v § 9, 10 a 13 uvedeného zákona, a to tím, že zpracovávala citlivé osobní údaje uchazečů o zaměstnání, aniž disponovala jejich výslovným souhlasem k tomuto zpracování ve smyslu § 9 písm. a) zákona o ochraně osobních údajů, dále při zpracování těchto osobních údajů nedbala na to, aby subjekty údajů (uchazeči o zaměstnání) neutrpěly újmu na svých právech, zejména na právu na zachování lidské důstojnosti. Tato agentura rovněž nepřijala taková opatření, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům, k jejich změně, zničení či ztrátě, neoprávněným přenosům a k jejich jinému neoprávněnému zpracování, jakož i k jinému zneužití osobních údajů.

Podkladem pro správní řízení s touto společností byl nálezní písemností, obsahujících osobní údaje uchazečů o zaměstnání, u nádob na komunální odpad. Tyto písemnosti obsahovaly značný rozsah osobních údajů uchazečů, včetně citlivých údajů, které vypovídaly o zdravotním stavu, bezúhonnosti a národnosti, a dále písemná hodnocení uchazečů konzultanty, zaměstnanci personální agentury, obsahující různá citově zabarvená, hanlivá, či dokonce vulgární hodnocení uchazeče.

Správní rozhodnutí v této věci bylo vydáno dne 18. 9. 2003, definitivně byl však celý případ uzavřen až dne 4. 11. 2004, kdy Městský soud v Praze zamítl žalobu proti správním rozhodnutím (prvého i druhého stupně) Úřadu.

Dalším správcem osobních údajů, který významně porušil povinnosti stanovené zákonem o ochraně osobních údajů, byla banka, která, jakožto správce osobních údajů, v rámci akce zaměřené na získání nových klientů shromažďovala a následně zpracovávala osobní údaje potenciálních klientů, aniž vůči nim splnila informační povinnost správce, vyplývající z § 11 odst. 1 až 3 zákona o ochraně osobních údajů. U některých osobních údajů navíc nebyla schopna prokázat souhlas subjektu údajů se zpracováním osobních údajů.

Z kontrolních zjištění Úřadu vyplynulo, že zaměstnanci této banky byli vyzýváni ke shromažďování osobních údajů svých přátel, známých nebo obchodních partnerů. K tomuto jednání byli motivováni odměnami nefinanční povahy, přičemž nedostatečná aktivita některých zaměstnanců v této oblasti vyústila ve výzvu k plnění zadaných úkolů dosahující až intenzity pohrůžky.

Minimální rozsah shromážděných osobních údajů u jednotlivých subjektů údajů zahrnoval příjmení a telefonní číslo, u jiných kontaktů byly ovšem vedeny osobní údaje zahrnující všechny bankou požadované položky, tedy především jméno, příjmení, lokalitu, odhadovaný věk, telefon, a v některých případech i další tzv. nepovinné položky, jako například titul, firmu, počet dětí, profesi, jiný kontakt, doporučený způsob obsluhy, případně i údaje o tom, kde má dotyčný účet, zda má hypotéku atd.

Na základě těchto zjištění bylo dne 25. 6. 2004 vydáno rozhodnutí, jímž byla této bance za porušení povinností stanovených v § 5 odst. 2 a 5, § 11 odst. 1, 2 a 3 zákona o ochraně osobních údajů, tedy za správní delikt podle § 46 odst. 1 citovaného zákona, uložena pokuta ve výši 485 000 Kč.

Za porušení povinností stanovených v § 5 odst. 2 a § 13 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů byla správním rozhodnutím ze dne 27. 8. 2004 uložena pokuta 230 000 Kč společnosti provozující v České republice řetězec hypermarketů.

Také v tomto případě byla podkladem pro zahájení správního řízení kontrolní zjištění Úřadu pro ochranu osobních údajů, z nichž vyplývá, že tato společnost, v souvislosti s krádežemi, ke kterým došlo v jedné z jejich provozoven, shromažďovala a uchovávala osobní údaje osob podezřelých z krádeže bez jejich souhlasu. Nepřijala rovněž nezbytná opatření proti neoprávněnému a nahodilému přístupu k těmto osobním údajům. V důsledku toho mohl bývalý zaměstnanec této společnosti nabídnout ke zveřejnění v periodickém tisku seznam s osobními údaji údajných pachatelů krádeží.

Společnost, která provozuje řetězec prodejen je bezesporu oprávněna za účelem ochrany svých práv a právem chráněných zájmů shromažďovat údaje nezbytné pro pozdější komunikaci s Policií České republiky (popř. s obecní či městskou policií) v případech odcizení zboží, přičemž těmito nezbytnými údaji jsou nepochybně zejména informace týkající se zboží, které bylo odcizeno, a dále číslo protokolu, které umožňuje ztotožnit údaje o zboží s údaji o předpokládaném pachateli krádeže, vedenými policií. Shromažďovat identifikační osobní údaje zadržených osob lze v daném případě výhradně za účelem jejich předání příslušníkům policie a pouze tehdy, jsou-li těmito osobami poskytnuty dobrovolně. Zpracování osobních údajů osob podezřelých z krádeže ve vlastní databázi již ovšem nelze považovat za zpracování nezbytné k ochraně práv správce, navíc tato informace je kvůli svému charakteru, tedy na základě tvrzení, že subjekt údajů byl zadržen při krádeži, zjevně způsobilá zasáhnout do jeho práva na ochranu soukromého a osobního života.

Uvedený správce osobních údajů tedy svým jednáním spáchal správní delikt podle § 46 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů, za což mu byla uložena výše uvedená pokuta.

Na základě kontrolních zjištění Úřadu bylo vedeno správní řízení též s ozbrojeným sborem České republiky.

Dne 20. 8. 2004 bylo v předmětném řízení vydáno rozhodnutí o pokutě s tím, že tento správce osobních údajů v rámci svého informačního systému zpracovával nepřesné osobní údaje, aniž tyto byly jako nepřesné označeny. Dále zde zpracovával také osobní údaje svých zaměstnanců a zaměstnanců příslušného ministerstva, jejichž zpracování tímto způsobem neodpovídalo účelu stanovenému pro daný informační systém, a nestanovil ani dobu uchování osobních údajů nezbytnou k naplnění stanoveného účelu jejich zpracování. Následkem toho uchovával osobní údaje v informačním systému po neomezeně dlouhou dobu, tedy zjevně po dobu delší než nezbytnou k účelu jejich zpracování. Nestanovil ani taková opatření, aby ne-

mohlo dojít k neoprávněnému zpracování nebo jinému zneužití osobních údajů, ani neuvedl zpracování osobních údajů prováděné před účinností zákona o ochraně osobních údajů do souladu s tímto zákonem.

Výše uvedeným jednáním porušil správce osobních údajů povinnosti stanovené v § 5 odst. 1 písm. c), d), e), § 13 odst. 1 a § 47 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů, a spáchal tak správní delikt podle § 46 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů, za což mu byla uložena pokuta ve výši 130 000 Kč.

REGISTRAČNÍ PROCES

Hlavní úkony v rámci registračního procesu jsou:

- přijímání oznámení o zpracování osobních údajů,
- žádosti o povolení předání osobních údajů do jiných států,
- přezkoumání oznámení a žádostí v rámci prováděného řízení,
- evidence.

Významnou měrou zasáhla do průběhu registračního procesu novela zákona o ochraně osobních údajů, účinná od 26. 7. 2004. Přinesla podstatné změny, které se promítly do způsobů vyřizování podaných oznámení. Podle § 16 odst. 6 se již na vyřizování registračních oznámení nevztahuje správní řád, čímž se po administrativní i procesní stránce registrační řízení zjednodušuje. Úřad může pružněji odstraňovat vady oznámení, aniž by oznamovatele zatěžoval. I nadále však platí, že v případech, kdy nejsou poskytnuty dostatečné informace k provedení registrace, je oznamovateli zaslána výzva k jejich doplnění, a ten je povinen ve stanovené lhůtě požadované informace doplnit. V opačném případě se na učiněné oznámení nahlíží tak, jako kdyby nebylo podáno.

Správce je oprávněn zahájit zpracování osobních údajů po uplynutí zákonné lhůty, tj. po 30 dnech ode dne, kdy bylo oznámení o tomto zpracování doručeno Úřadu, pokud nebyl vyzván k doplnění oznámení a ani nebylo zahájeno správní řízení o prověření zákonnosti oznámeného zpracování osobních údajů podle § 17 zákona.

Správce může podle § 16 odst. 5 v případě zájmu požádat Úřad o vydání osvědčení o registraci. Vydávané osvědčení prokazuje existenci registrace zpracování osobních údajů a její evidenci v registru vedeném Úřadem.

S účinností novely již nedochází ke zveřejňování seznamů zaregistrovaných správců ve Věstníku Úřadu. Zveřejňován je pouze seznam zrušených registrací. Informace o jednotlivých zpracováních osobních údajů zapsané do registru, s výjimkou informací uvedených v § 16 odst. 2 písm. e) a i), jsou veřejně přístupné v elektronické podobě na internetových stránkách Úřadu (www.uoou.cz/registr.php3).

V souvislosti s přijetím novely bylo rovněž nutné – ve spolupráci s odborem informatiky Úřadu – provést změnu databázového systému registru, který bude v roce 2005 propojen s nově vznikající elektronickou spisovou službou. To bude znamenat vyšší efektivitu práce při elektronickém zpracování ukládaných dat, efektivnější vedení evidence oznámených zpracování a jejich účinnější využívání pro potřeby kontrolní činnosti Úřadu.

Z pohledu posuzování jednotlivých oznámení dochází k detailnějšímu prověřování a přezkoumávání ještě nezapočatých zpracování: Především je zkoumán účel zpracování s cílem odlišit správce od zpracovatele, je zvažována přiměřenost rozsahu osobních údajů ke stanovenému účelu zpracování, povaha zpracování s ohledem na výjimky z oznamovací povinnosti podle § 18 zákona o ochraně osobních údajů a posuzuje se také úplnost uvedených informací. Zvláštní pozornost je věnována zpracování citlivých údajů.

V důsledku zpřesnění registračního procesu se snížil celkový počet u podaných oznámení, ale zvýšil se počet dožádání z důvodů neúplných nebo nejasných informací: Došlo tedy k faktickému nárůstu správní i administrativní činnosti. Mnohdy teprve na základě analýzy a vyhodnocení odpovědi oznamovatelů na výzvu k doplnění, dochází k vyjasnění účelu zpracování, rozsahu zpracovávaných osobních údajů a dalších informací, které jsou nezbytné pro posouzení konkrétního zpracování. V závěru takového registračního řízení je často konstatováno, že na dané oznámení se oznamovací povinnost nevztahuje, a to buď v důsledku liberace z oznamovací povinnosti podle § 18 zákona o ochraně osobních údajů, nebo z důvodů, že oznámení činí zpracovatel a nikoli správce osobních údajů. V případě, že oznámení registrační povinnosti nepodléhá, je o tom oznamovatel informován.

S rychlým rozvojem informačních technologií, s novými kompetencemi Úřadu v oblasti dozorové činnosti a stále častějšího zpracovávání širšího okruhu osobních údajů např. biometrických, vyvstala nutnost změny používaných registračních formulářů, které již nevyhovují současným potřebám. V této souvislosti byly učiněny první kroky vedoucí k úpravě množiny údajů, které jsou nezbytné pro plnění oznamovací povinnosti. Jde zejména o podrobnější uvedení účelu a rozsahu zpracovávaných osobních údajů.

Zavedením nových registračních formulářů lze očekávat zvýšení nároků kladených na analýzu a vyhodnocení většího počtu přijatých informací a tím i vyšší nároky kladené na kvalifikaci a odbornost zaměstnanců. Vypracování nových formulářů je základní podmínkou vyšší efektivity práce Úřadu v oblasti registrací. V rámci reorganizace Úřadu však došlo také k posílení odpovědnosti pracovníků, provádějících registrace, a s účinností od 1. 12. 2004 se z dosavadního odboru správního rozhodování vyčlenilo oddělení registrační, kterému byly svěřeny v plném rozsahu kompetence v oblasti posuzování jednotlivých oznámení o zpracování osobních údajů a povolování předání osobních údajů do jiných států. Významnou součástí náplně činnosti pracovníků, kteří zajišťují proces registrace – od 1. 12. 2004 registračního oddělení – byla i v tomto roce informační a konzultační činnost. Množství dotazů je stále směřováno na okruh povinností správce osobních údajů vyplývající ze zákona o ochraně osobních údajů, na způsob oznámení zpracování, případně dotazy provázela žádost o pomoc při vyplnění registračních formulářů. Lze však konstatovat, že počet těchto dotazů klesá, což bezesporu svědčí o větší informovanosti a povědomí o povinnostech správců v oblasti oznamovací povinnosti. Většina dotazů se vztahovala k aplikaci § 16 a 27 zákona o ochraně osobních údajů. Stále však ještě přetrvává představa, že každé zpracování je nutné oznámit Úřadu a nejsou zohledněny výjimky z oznamovací povinnosti podle § 18 zákona o ochraně osobních údajů, které byly novelou zákona dále upřesněny. Velmi častým jevem je oznamování zpracování, na která se vztahuje výjimka z oznamovací povinnosti podle § 18 odst. 1 písm. b), tedy taková zpracování, která jsou správci uložena zvláštními zákony, nebo v případech, kdy je takových osobních údajů třeba k uplatnění práv a povinností vyplývajících ze zvláštních zákonů. Jde např. o zařízení poskytující sociální péči, školská zařízení, bytová družstva apod., která zpracovávají osobní údaje pouze v rámci činností uložených zvláštními zákony. Nezřídka docházejí na Úřad oznámení z oblasti veřejné správy (z obecních či krajských úřadů, státních orgánů), které Úřadu oznamují zpracování, jež jsou vykonávána na základě pověření výkonu veřejné správy a jsou rovněž předpokládána zákonem. Dalším okruhem jsou zpracování, která jsou často oznamována Úřadu za účelem registrace a na něž se oznamovací povinnost nevztahuje vzhledem k liberaci podle § 18 odst. 1 písm. b) zákona. Jde o zpracování zaměstnaneckých údajů v rámci personální a mzdové agendy. Oznamovací povinnosti tedy nepodléhají zejména subjekty provádějící činnosti výslovně nařízené zákony, případně ty subjekty, které v rámci právních předpisů potřebují vykonávat příslušná práva a povinnosti.

Poměrně častým pochybením je podání oznámení osobami, které pro správce osobních údajů vykonávají zpracování osobních údajů na základě smlouvy – typickým příkladem jsou obchodní zástupci nebo pojišťovací agenti. Novela zákona v § 16 odst. 1 výslovně hovoří o oznamovací povinnosti pouze pro správce osobních údajů. Oznámení je oprávněn podat pouze správce, který jako jediný má k dispozici souhrnné poznatky o připravovaném zpracování osobních údajů. Na zpracovatele se tudíž oznamovací povinnost nevztahuje. Objevují se však často případy, kdy správce nezákonně požaduje od „svých“ jednotlivých zpracovatelů osvědčení o registraci svého vlastního zpracování, za které jako správce zodpovídá; zákon ukládá povinnost podat Úřadu oznámení o zpracování osobních údajů výhradně správci osobních údajů. Z výše uvedeného vyplývá, že v této oblasti je třeba i nadále vyvíjet aktivní informační činnost, která by v konečném výsledku mohla přinést správcům a zpracovatelům nejen větší informovanost ve vztahu k oznamovací povinnosti, ale po administrativní stránce by i výrazně odlehčila registračnímu oddělení Úřadu při vyřizování registračních oznámení.

Součástí činnosti registračního oddělení je rovněž vydávání rozhodnutí o povolení předání osobních údajů do jiných států podle § 27 zákona o ochraně osobních údajů. Cílem tohoto ustanovení je zajištění ochrany osobních údajů subjektů údajů, které mají být předány a následně zpracovávány v jiných státech. Výchozím hlediskem při rozhodování je adekvátnost legislativní ochrany osobních údajů ve státě, do něhož mají být předány. I v této oblasti přinesla novela zákona o ochraně osobních údajů podstatné změny.

Především již nemůže být podle § 27 odst. 1 omezován volný pohyb osobních údajů, pokud mají být předány do členského státu Evropské unie. Zdá se, že výklad tohoto ustanovení nepůsobí správcům větší problém: Žádosti tohoto typu se objevily pouze ojediněle. Již v průběhu roku 2003 byla uplatňována Úmluva č. 108 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (Rada Evropy, ETS 108, 1981), která v článku 12 omezila povinnost správce údajů žádat Úřad o povolení podle § 27 odst. 4 zákona o ochraně osobních údajů. Poměrně časté jsou však stále dotazy, které se týkají výkladu tohoto ustanovení.

Do tzv. třetích zemí (tj. mimo EU) mohou být předány osobní údaje, pokud zákaz omezování volného pohybu osobních údajů vyplývá z mezinárodní smlouvy, k jejíž ratifikaci dal Parlament České republiky souhlas, a kterou je náš stát vázán, nebo jsou osobní údaje předány na základě rozhodnutí orgánu Evropské unie. V prvním případě jde především o státy, které ratifikovaly Úmluvu č. 108 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat, a jejichž právní předpisy tedy zaručují dostatečnou ochranu osobních údajů. Ve druhém případě jde v současné době o rozhodnutí Evropské komise, která jsou v českém znění zveřejňována ve Věstníku Úřadu. V této souvislosti se velmi často objevují dotazy na povinnosti správců při předávání osobních údajů do třetích zemí na základě rozhodnutí Komise, jež se vztahují ke standardním smluvním doložkám nebo v rámci „Safe Harbour“ (bezpečného přístavu, smlouva mezi EU a USA).

Obě výše uvedené skupiny předání osobních údajů nepodléhají úřednímu schválení podle zákona. V některých případech, za podmínek § 16 a § 18 zákona, je však nutno zamýšlené zpracování osobních údajů, v jehož rámci bude k předání docházet, oznámit Úřadu postupem podle § 16 zákona.

Předání osobních údajů do třetích zemí, kde není zajištěna odpovídající ochrana osobních údajů, lze povolit pouze při splnění některé z podmínek uvedených v § 27 odst. 3 zákona. Současně má registrační oddělení povinnost podle § 27 odst. 4 zákona v rámci řízení o povolení k předání osobních údajů zkoumat zejména zdroj, konečné určení, kategorie osobních údajů, účel a dobu zpracování.

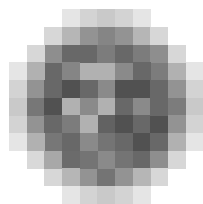
Statistika registrací

	Celkový stav ke 31/12/2004	2004	2003	2002
Celkem podáno oznámení	26 042	1 972	3 187	3 801
Zaregistrováno zpracování	24 588	1 591	2 854	4 301
Zaregistrováno správců	21 709	1 402	2 604	3 967
Přerušeno řízení *	7 871	785	1 094	1 010
Zastaveno řízení	229	91	46	92
Zrušeno registrací	624	64	52	112
Nepovoleno zpracování	332	46	86	203
Podáno oznámení o změně zpracování	448	192	216	40

* Od 26. 7. 2004 – výzvy podle § 16 odst. 4 zákona o ochraně osobních údajů.

Statistika žádostí o předání osobních údajů do zahraničí podle § 27 za rok 2004

Celkový počet žádostí	52
Z toho počtu bylo:	
Vydáno rozhodnutí, která předávání osobních údajů do zahraničí povolují	35
Přerušeno řízení	17
Z počtu přerušených řízení bylo nakonec:	
Vydáno rozhodnutí, která předávání osobních údajů do zahraničí povolují	12
Vydáno rozhodnutí, která předávání osobních údajů do zahraničí zamítají	0
Zastaveno řízení podle § 30 zákona č. 71/1967 Sb., na žádost účastníka řízení	3
Správní řízení dosud není ukončeno	2

Činnost Úřadu v oblasti legislativní a právní

I. POSTAVENÍ A PŮSOBNOST ÚŘADU

Postavení a působnost Úřadu jako nezávislého dozorového orgánu státu jsou vymezeny zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2004 byl zákon o ochraně osobních údajů dotčen dvěma přímými novelami, a platí tedy nyní ve znění zákonů přijatých v minulých letech, tj. ve znění zákonů č. 227/2000 Sb., č. 177/2001 Sb., č. 450/2001 Sb., č. 107/2002 Sb., č. 309/2002 Sb., č. 310/2002 Sb., č. 517/2002 Sb. a nově také zákona č. 439/2004 Sb. a zákona č. 480/2004 Sb.

V roce 2004 byly rovněž Úřadu svěřeny další kompetence, a to podle novely zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech (zákon č. 53/2004 Sb., kterým se mění některé zákony související s oblastí evidence obyvatel) v těch případech, kdy jde o neoprávněné nakládání s rodným číslem nebo o neoprávněné využívání rodného čísla. Zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti se Úřad stal ve vymezeném rozsahu sankční institucí pro oblast nevyžádaných obchodních sdělení.

II. AKTIVITY V OBLASTI LEGISLATIVNÍ

Na počátku roku byl v Parlamentu ČR dokončen legislativní proces novelizace zákona o ochraně osobních údajů. Uvedená novela, lze ji také nazvat „euronovelou“, zcela harmonizovala zákon o ochraně osobních údajů se základními evropskými směrnici. Novela zákona byla zpracována v kontextu blížícího se členství České republiky v Evropské unii a tím dané nutnosti sjednotit obecné podmínky ochrany soukromí v souvislosti se zpracováním osobních údajů v právním řádu České republiky s podmínkami, které vyplývají z mezinárodních závazků České republiky v této oblasti a jsou vyjádřeny především ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (dále jen „směrnice 95/46/ES“) a v Úmluvě č. 108, o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (dále jen „Úmluva 108“), která byla ratifikována Českou republikou v roce 2001 (viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí publikované ve Sbírce mezinárodních smluv pod číslem 115/2001). I když se vzhledem ke složitosti legislativního procesu nepodařilo dodržet předpokládaný termín účinnosti novely, tedy datum vstupu České republiky do EU, přijatá novela (zákon č. 439/2004 Sb. nabyl účinnosti 26. 7. 2004) vstoupila v účinnost natolik včas, aby se zákon o ochraně osobních údajů nestal terčem kritiky ze strany institucí EU.

Novela se zásadním způsobem dotkla okruhu výjimek v těch případech, kdy je možno se odchýlit od základních zásad zpracování osobních údajů. Výjimky jsou dnes možné jen z důležitých zájmů státu (§ 3 odst. 6), a to na základě zvláštního zákona. Byly rovněž poněkud upraveny a doplněny některé definice.

V této souvislosti je dobré upozornit, že základní pojmy zákona, jako je pojem zpracování a pojem osobní údaj, byly novelizací dotčeny jen velmi málo. Pojem *zpracování* (§ 4 písm. e), který již při svém vzniku vycházel z prvku systematickosti

při provádění jakékoliv operace s osobními údaji, je i po novelizaci ve stejném znění. Druhého základního pojmu – pojmu „osobní údaj“ a pojmu „citlivý údaj“ – se sice novelizace zákona o ochraně osobních údajů dotkla, ale jde v zásadě o úpravu dílčí. Z definice pojmu „osobní údaj“ /§ 4 písm. a)/ byla odstraněna část obsahující negativní vymezení pojmu „osobní údaj“. Tato historicky vzniklá věta se s ohledem na dynamický rozvoj informačních technologií stala svým významem poněkud archaickou a zavádějící. Naopak do definice pojmu „osobní údaj“ byla doplněna nová kritéria pro určení a určitelnost subjektu údajů (fyzická, fyziologická, psychická, ekonomická, kulturní nebo sociální identita) a obdobně byla tato kritéria doplněna i ve vztahu k typu informace (číslo, kód, prvek). Osobním údajem může tedy být i nadále informace různého charakteru v širokém slova smyslu. Pokud hovoříme o citlivém údaji, původní charakter tohoto ustanovení /§ 4 písm. b)/, které obsahovalo i před novelizací taxativní výčet, zůstal nezměněn, ale byly do něj doplněny nové významné kategorie citlivých údajů, jako je kategorie „genetický údaj“ nebo kategorie „biometrický údaj“. Tyto dnes již dostatečně známé skupiny informací jsou stále častěji středem zájmu pro jejich jedinečnost a nezaměnitelnost ve vztahu k jedinci – fyzické osobě. Je proto správné, že i v právním řádu České republiky se vytvořila jistá základní pravidla pro jejich zpracování.

Tou nejdůležitější změnou v oblasti definičních ustanovení zákona je začlenění nově formulované základní *definice souhlasu* subjektu údajů se zpracováním /§ 4 písm. n)/. Poprvé je zde naplno vysloveno, že souhlas je právní úkon. Kdyby dále v zákoně nebylo na téma souhlas již nic jiného, tato čtyři slova by nemohla přesněji vyjádřit základní záměr zákonodárce, a to přiblížit se tímto vyjádřením základní občanskoprávní úpravě právních úkonů ve smyslu § 34 a násl. občanského zákoníku. Souhlas je tak chápán jako základní projev vůle fyzické osoby – subjektu údajů, směřující ke vzniku práva správce (zpracovatele) zpracovávat osobní údaje. Přitom souhlas jako projev vůle může být učiněn nejen výslovně, jak to zákon o ochraně osobních údajů předpokládá v souvislosti se zpracováním citlivých údajů, ale také jiným způsobem, který nevzbuzuje pochybnosti o tom, co chtěl subjekt údajů projevit – v tomto případě chtěl vyjádřit svolení se zpracováním svých osobních údajů /§ 4 písm. n)/. Podstatným rysem občanskoprávní úpravy právních úkonů je jejich svoboda, vážnost, určitost a srozumitelnost při projevu vůle s následkem jejich neplatnosti při absenci naplnění tohoto předpokladu. Stejně je proto nezbytné přistupovat i k procesu vyžadování souhlasu, kdy správce (zpracovatel) musí spíše přesvědčit subjekt údajů o svém záměru zpracovávat jeho osobní údaje a informovat ho o všem podstatném (§ 11 odst. 1) ještě dříve, než ke zpracování dojde.

Přesněji byly upraveny možnosti zpracovávat citlivé údaje, a to způsobem, který je v EU obvyklý a je také předpokládán směrnicí 95/46/ES. Byla posílena práva subjektu údajů získat informace o údajích, které jsou o něm zpracovávány, posíleno a zpřesněno bylo také právo domoci se nápravy závadového stavu. Nově byla uložena povinnost správcům a zpracovatelům dokumentovat přijatá bezpečnostní opatření při zpracování osobních údajů. Významná je i nová úprava sankcí. Bylo sice zachováno základní rozlišení na přestupky a jiné správní delikty, ale oba druhy deliktů jsou specifikovány přesněji, resp. jsou rozděleny na jednotlivé skutkové podstaty a jim, podle druhu závažnosti porušení, jsou přiřazeny různé výše sankce. Jinak řečeno, od počátku roku 2005 lze ukládat správní sankce jen za ta porušení jednotlivých ustanovení zákona o ochraně osobních údajů, která jsou jako sankcionovatelná v zákoně uvedena.

Přijetí novely zákona rovněž znamenalo pro Úřad pro ochranu osobních údajů vypořádat se s jejími dalšími legislativními požadavky. Především šlo o úkol připravit úplné znění zákona. Ten, díky devíti průběžným novelám přijatým v průběhu minulých čtyř let, se stal pro adresáty normy již nepřehledným, a to i přesto, že Úřad udržoval na svých webových stránkách aktuální úplné znění. Tento legislativně tech-

nický úkol se podařilo zvládnout relativně rychle, a tak bylo úplné znění vyhlášeno ve Sbírce zákonů pod číslem 525/2004 Sb. již počátkem října 2004.

V souladu se zněním novely zákona o ochraně osobních údajů bylo také připraveno nařízení vlády o vzoru služebního průkazu inspektorů a dalších kontrolních pracovníků Úřadu, jimiž se budou povinni prokazovat při prováděných kontrolách. Povinnost připravit a vydat toto nařízení plyne ze zmocnění v § 38 odst. 5 zákona o ochraně osobních údajů. V době přípravy této výroční zprávy byl již návrh projednán v legislativních orgánech vlády bez větších problémů a lze tedy očekávat, že samotné nařízení vlády bude vyhlášeno ve Sbírce zákonů v roce 2005.

Svůj podíl měl Úřad na tvorbě právních předpisů, které připravovaly jiné instituce: V průběhu roku 2004 uplatnil připomínky k více než 70 zákonům, 140 předpisům nižší právní síly a více než k 50 jiným legislativním návrhům. V porovnání s rokem 2003 je to zaznamenateľný nárůst plynoucí z toho, že ostatní navrhovatelé právních norem respektují skutečnost, že Úřad se stal povinným připomínkovým místem v těch případech, kdy se právní předpis nějakým způsobem dotýká zpracování osobních údajů. Lze potvrdit trend patrný už v roce 2003: Nadále se daří do legislativních návrhů prosazovat principy ochrany osobních údajů. Připomínky Úřadu jsou zpravidla v plném rozsahu akceptovány, a tak se připravované právní normy, resp. jejich novely, dostávají do souladu se zákonem o ochraně osobních údajů. Právní řád tak postupně náležitým způsobem reflektuje základní principy práva na ochranu soukromí v těch případech, kdy jsou o občanech zpracovávány osobní údaje – jak ve sféře komerční, tak i v celém rozsahu veřejné správy.

Za zvláštní zmínku stojí účast Úřadu na přípravě nového zákona o elektronických komunikacích, jehož předkladatelem je Ministerstvo informatiky, v současné době ho projednává Poslanecká sněmovna. Tato vládní předloha transponuje do českého právního řádu směrnice EU, z nichž jednou je i směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2002/58/ES, o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích). Tato nová úprava by měla obsahovat specifické podrobnosti ochrany osobních údajů v oblasti elektronických komunikací a podnikatelům by v dané oblasti měla uložit povinnost zajistit bezpečnost poskytovaných služeb, včetně záruk důvěrnosti komunikace i některé další povinnosti směřující k ochraně soukromí uživatelů a účastníků.

III. AKTIVITY V OBLASTI OBECNÉ APLIKACE PRÁVA

Také v roce 2004 pokračoval zájem veřejnosti i jednotlivých správců nebo zpracovatelů osobních údajů o poskytování stanovisek, vedení konzultací a jednání, která se dotýkala aplikace zákona o ochraně osobních údajů v prostředí právního řádu České republiky. V rámci těchto aktivit Úřad poskytl více než 3000 právních telefonických konzultací, což je oproti roku 2003 nárůst o více než 30 % a vyřídil více než 1200 písemných (a elektronickou poštou zaslaných) podání, což v porovnání s rokem minulým představuje nárůst o více než 20 %.

Nezanedbatelně se na aplikačních a konzultačních aktivitách Úřadu pro ochranu osobních údajů podílela skutečnost, že mu byly svěřeny nové působnosti, plynoucí ze zvláštních zákonů. Velkou novelou zákona o evidenci obyvatel a rodných číslech byla Úřadu svěřena působnost v oblasti správního trestání – správních deliktů, jež spočívají v neoprávněném nakládání s rodným číslem, resp. s jeho neoprávněným užíváním. Rodné číslo (v České republice národní identifikátor), jeho užívání a využívání, bylo poprvé od svého zavedení podrobena právní regulaci. Zákon nyní stanoví, kdo (který subjekt) je oprávněn rodná čísla využívat, a to buď obecně institucionálně nebo na základě zvláštního zákona. Nejsou-li tato zákonem stanovená oprávnění dána, lze rodné číslo využívat jen se souhlasem jeho nositele,

eventuálně jeho zákonného zástupce. Zákon stanovil i relativně dlouhou legisva-kanční lhůtu (jeden a půl roku) na to, aby se jednotliví uživatelé přizpůsobili no-
vým zákonným limitům. Množství dotazů a žádostí o aplikační výklad příslušných
ustanovení dosáhlo takové výše, že bylo nezbytné, aby Úřad vypracoval ve spolu-
práci s předkladatelem novely zákona, Ministerstvem vnitra, základní aplikační pří-
stupové stanovisko, publikoval je ve svém Věstníku (č. 34/2004), a aby je široké ve-
řejnosti zpřístupnil i na svých webových stránkách. Přesto však stále ještě přetrvává
tendence z minulých let, že rodné číslo bývá od občanů požadováno i pro řadu ry-
ze soukromoprávních úkonů a souhlas s jeho užíváním je *de facto* vynucován, mnoh-
de dokonce pod skrytou pohružkou neposkytnutí nabízené služby občanovi, pokud
své rodné číslo nesdělí. Výkladové problémy způsobila i skutečnost, že řada zvlášt-
ních zákonů sice umožňuje využívat pro identifikaci rodné číslo, ale např. pouze
jako variantu k datu narození. Tam, kde zákonodárce zvolil dikci „datum narození,
nebo rodné číslo“, a takových právních norem je velké množství, nová úprava vyu-
žívání rodného čísla jednoznačně dává právo volby údaje (tedy buď rodné číslo,
nebo datum narození) právě jeho nositeli. To činí problémy těm velkým správcům
osobních údajů, kteří na identifikátoru založili své evidence. Takoví správci osob-
ních údajů musejí své evidence do konce roku 2005 přizpůsobit tak, že pokud ne-
mají pro využívání rodného čísla oporu v určitém zákoně, a nezískají souhlas jeho
nositele s jeho dalším využíváním, musejí rodná čísla ze svých evidencí prokaza-
tečně odstranit.

Novela zákona o evidenci obyvatel a rodných číslech tedy přinesla zásadní zvrát
v možnosti využívat osobní identifikátor, a to v souladu s obecnými principy ochra-
ny soukromí.

Dalším, zcela novým problémem v aplikační praxi Úřadu, se stala jeho nová kom-
petence, založená zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační spo-
lečnosti.

Zákonem se transponuje do právního řádu České republiky směrnice 2000/31/ES,
o elektronickém obchodu, s ohledem na směrnici o soukromí v elektronických ko-
munikacích, která ve svém článku 5 zdůrazňuje povinnost členských států Evrop-
ské unie zajistit důvěrný charakter sdělení přenášených pomocí veřejné komuni-
kační sítě a veřejně dostupných elektronických služeb.

Zákon je konstruován jako technicky neutrální a řeší jednu část velkého pro-
blému, který zejména v poslední době nabývá na významu, tedy „spammingu“. Zá-
kon reguluje šíření obchodních sdělení a důsledně zavádí do českého právního řá-
du princip „opt-in“, tedy pravidlo, že obchodní sdělení prostřednictvím elektronických
medií je možno zasílat až po předchozím souhlasu adresáta.

Úřad byl již v průběhu roku kontaktován množstvím osob, fyzických i právnic-
kých, s dotazy na aplikační přístupy a výklad zákona. Po vyhlášení zákona ve Sbír-
ce zákonů a po nabytí jeho účinnosti počátkem září 2004 se frekvence žádostí o vý-
klad zmnohonásobila. Úřad poskytoval konzultace nejenom individuálně, na základě
písemných i telefonických dotazů, ale jeho pracovníci také na řadě školení a semi-
nářů, společně se zástupci Ministerstva informatiky, podávali příslušná vysvětlení
a komentáře. Mnoho informací poskytl Úřad prostřednictvím svých webových strá-
nek v rámci on-line otevřeného diskusního fóra. Na těchto stránkách jsou také in-
formace trvale zveřejněny, včetně možnosti podávat touto cestou stížnosti.

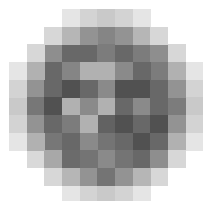
Obecně lze konstatovat, že zákon o některých službách informační společnos-
ti je svou jednoznačnou preferencí metody opt-in pro komunikaci se zákazníkem
v porovnání s vymezením tohoto rámce v právu EU poněkud přísnější. Zákonodár-
ce jím dal všem subjektům působícím v této oblasti jasně a důrazně najevo svou vů-
li, kterou Úřad hodlá prosazovat. V tomto případě tak bude hájit nejen soukromí
fyzických osob, ale také právo osob právnických „nebýt obtěžován“ nevyžádanou
elektronickou komunikací definovaného druhu.

V průběhu roku bylo ukončeno i několik soudních řízení, jejichž stranou byl Úřad. Čtyři spory o příslušnost ve věci rozhodnutí, kdy Úřadu věc postoupily obecné soudy, rozhodl Zvláštní senát Nejvyššího správního soudu tak, že k vyřízení je příslušný Úřad pro ochranu osobních údajů, a nikoliv obecné soudy, ač se jednalo o věci náhrady nemajetkové újmy. Důvodem byla, dá-li se to tak říci, mezerovitá legislativa; Zvláštní senát Nejvyššího správního soudu tuto mezeru výkladem zaplnil. Podobné spory ovšem již v současné době nastat nemohou, neboť novela (č. 439/2004 Sb.) zákona o ochraně osobních údajů, tuto problematiku jednoznačně odkázala na řízení u obecných soudů.

Rozhodnuta je také ústavní stížnost, kterou podal Český statistický úřad již v roce 2002, a jež se týkala zákazu zpracovávat některé osobní údaje získané v průběhu sčítání lidu, domů a bytů. Ústavní soud stížnost zamítl a platí tedy stav, že některé údaje ze sčítání nemůže ČSÚ dále využívat a jsou trvale blokovány.

Správní žalobou byla napadena i tři rozhodnutí o uložení sankce. Dvě žaloby jsou již příslušným správním senátem Městského soudu v Praze rozhodnuty ve prospěch Úřadu pro ochranu osobních údajů (v době přípravy této zprávy ještě nepravomocně); soud v postupu Úřadu pro ochranu osobních údajů při uložení sankce neshledal pochybení a zcela se ztotožnil s jeho právní argumentací.

Lze tedy shrnout, že v roce 2004 Úřad pro ochranu osobních údajů úspěšně navázal na vysoký standard aplikace práva z minulých let. Odrazilo se to pozitivně také ve spontánních hodnoceních občany i právníckými osobami, která Úřad obdržel ve formě děkovných dopisů.

Styky se zahraničím a zapojení Úřadu do mezinárodní spolupráce

Náplň a organizování styků se zahraničím, včetně zapojení do mezinárodní spolupráce, se legislativně opírá především o ustanovení zákona o ochraně osobních údajů v § 29 odst. 1 písm. g), podle kterého Úřad zajišťuje plnění požadavků vyplývajících z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Dalším výchozím ustanovením zákona je § 29 odst. 1 písm. i), kterým se Úřadu ukládá spolupracovat s obdobnými úřady jiných států, s orgány Evropské unie a s orgány mezinárodních organizací působícími v oblasti ochrany osobních údajů; v souladu s právem Evropských společenství kromě toho musí plnit oznamovací povinnost vůči orgánům EU.

Až do data vstupu České Republiky do EU byla rozhodující mezinárodní smlouvou Evropská asociační dohoda, ze které pro Úřad vyplývala povinnost zabezpečit v rámci své působnosti harmonizaci národní legislativy a s ní související praxi s právem Evropské unie, tzv. *acquis communautaire*. Hlavní „předvstupní“ dokumenty Evropské komise, jako například Souhrnná monitorovací zpráva o připravenosti

České republiky na členství v Evropské unii a jiné, oceňovaly vysoký stupeň připravenosti na vstup v oblasti ochrany osobních údajů. Současně upozorňovaly na potřebu určitého doladění národní legislativy se směrnicí 95/46/ES, o ochraně jednotlivců v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a současně i na skutečnost, že k zajištění dlouhodobě udržitelného fungování je nutné doplnit stav zaměstnanců dodatečným nábojem. Zatímco výraznější nárůst pracovních kapacit se prosadit nepodařilo (a to i přesto, že Úřadu přibýly nové kompetence), plná transpozice směrnice novelizací zákona o ochraně osobních údajů byla završena. Úřad se s transpozicí vypořádal již v září 2003, avšak vzhledem k delšímu legislativnímu procesu vstoupil příslušný novelizační zákon č. 439/2004 Sb., v účinnost až k 26. 7. 2004.

Se vstupem do Evropské unie k 1. 5. 2004 se plně uplatňují nejen smlouvy zakládající Evropská společenství a Evropskou unii, ale i veškeré sekundární právo, které zahrnuje závazné právní akty v rámci tzv. *acquis communautaire* (nařízení, směrnice a rozhodnutí), Úmluvy č. 108 a další legislativní normy platné pro 3. pilíř EU. Zásadní význam pro ochranu osobních údajů v ČR mají dvě směrnice Evropského parlamentu a Rady a několik návazných rozhodnutí Evropské komise. Jde o již zmíněnou směrnici 95/46/ES a dále o směrnici 2002/58/ES, o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích); rozhodnutí Evropské komise se většinou týkají adekvátnosti ochrany osobních údajů v některých třetích zemích.

Ke konci roku 2004 se Úřad i Česká republika zcela vyrovnaly v legislativě i praxi se všemi právními akty *acquis* relevantními pro transpozici, s výjimkou směrnice 2002/58/ES. Určitá část této směrnice, zaměřená na zákaz nevyžádaných obchodních sdělení (jako je např. tzv. *directmarketingový spam* aj.), byla převzata v rámci zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů, s účinností od 7. 9. 2004. Velká většina obsahu směrnice však stále ještě na převedení do národní legislativy čeká. Transpozici, a to nejen této, ale i řady dalších směrnic tzv. *telekomunikačního balíčku*, by měl zajistit chystaný nový zákon o elektronických komunikacích předložený Ministerstvem informatiky po dlouhé a obtížné přípravě, které se v příslušné pasáži zúčastnil i Úřad. Ke konci sledovaného období zákon rovněž prochází obtížným legislativním procesem v Parlamentu ČR a s jeho vstupem v platnost se nepočítá dříve, než v lednu 2005.

Pro oblast ochrany soukromí je rovněž důležitá Úmluva Rady Evropy č. 108, o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (ratifikovaná Českou republikou v roce 2001 s rozšířením v roce 2003 i na neautomatizované zpracování dat a o ratifikaci Dodatkového protokolu o orgánech dozoru a toku údajů přes hranice), kterou EU převzala pro sféru spravedlnosti a vnitra, tedy již zmíněný 3. pilíř. Úmluva tvoří podstatu legislativy uplatňované ve spolupráci ČR a Europolu a při přípravě na spolupráci v schengenském prostoru, jichž se Úřad velmi intenzivně účastní, jak bude ještě dále zmíněno.

Nejvýznamnější pracovní platformou pro styk a spolupráci jak s Evropskou komisí, tak s partnerskými orgány dozoru v ostatních státech EU, je Pracovní skupina podle článku 29 směrnice 95/46/ES pro ochranu osobních údajů (tzv. WP 29). Jde o prestižní orgán Evropské komise s poradním a nezávislým statutem, jehož zasedání se účastní zástupci nezávislých orgánů dozoru na vysoké úrovni, většinou přímo předsedové příslušných úřadů. Zasedání, i v době před vstupem ČR do EU, kdy byli zástupci úřadů z kandidátských států v pozici pozorovatelů, měla mimořádný význam spočívající v informovanosti o zásadních dokumentech ochrany dat i v příležitosti „být slyšen“ v diskusi. Po vstupu do EU se může zástupce Úřadu podílet jako plnoprávný člen pracovní skupiny na přípravě dokumentů a stanovisek plnou silou svého hlasu a ovlivňovat tak tvorbu politiky EU v dané oblasti. V roce

2004 se předseda Úřadu zúčastnil celkem šesti zasedání WP 29. Mezi významnými projednávanými dokumenty je třeba se zmínit např. o stanovisku k předávání osobních údajů leteckých pasažérů ze systémů PNR (Passenger Name Record – záznam o knihování zákazníka) do USA, Austrálie a Kanady, o stanovisku ke zpracování osobních údajů prostředky kamerového sledování, k nevyžádaným sdělením pro marketingové účely, pracovním dokumentu o genetických datech, o stanovisku k začleňování biometrických prvků do povolení k pobytu a do vízových dokumentů v souvislosti se systémem VIS aj.

Příležitost pro těsný kontakt a společné řešení problémů Úřadu s příslušným pracovištěm ochrany dat Generálního ředitelství vnitřního trhu (DG Internal Market) Evropské komise se kromě platformy WP 29 nabízí také prostřednictvím účasti na zasedáních Výboru pro ochranu osobních údajů podle článku 31 směrnice 95/46/ES (tzv. Výbor 31), se kterým Evropská komise konzultuje všechna rozhodnutí a opatření v oblasti ochrany osobních údajů. Pokud přijímaná opatření nejsou v souladu se stanoviskem Výboru 31, musí o tom být informována Rada, která pak může přijmout odlišné rozhodnutí. V roce 2004 se zástupce Úřadu zúčastnil tří zasedání Výboru 31. Nejzávažnější projednávaná témata zahrnovala hodnocení adekvátnosti ochrany osobních údajů v některých „třetích“ státech při předávání těchto údajů ze členských zemí EU, dále např. návrh tzv. alternativních standardních smluvních doložek pro předávání osobních údajů do třetích zemí předložený podnikatelskými kruhy, aj.

Pracovníci Úřadu se rovněž aktivně zapojili do práce Mezinárodní pracovní skupiny pro ochranu dat v telekomunikacích (International Working Group on Data Protection in Telecommunications), která se zabývá problematikou ochrany osobních údajů v souvislosti s moderními technologiemi.

Velmi intenzivní je mezirezortní spolupráce Úřadu ve vztahu k EU a jmenovitě k Radě/Coreper především s Ministerstvem informatiky ČR, což platí také pro již zmíněnou přípravu nových zákonů. Součinnost s MI ČR se zaměřuje například na sféru informační společnosti, na regulace z hlediska bezpečnosti dat a elektronických komunikací, na vytváření informačních systémů veřejné správy (e-Government), na regulace při poskytování služeb spojených s veřejnými elektronickými sítěmi apod.

Jiným příkladem je úzká spolupráce s Ministerstvem vnitra ČR v rámci již zmíněného 3. pilíře EU, a to především v souvislosti s přípravou na přistoupení k Úmluvě o Schengenu, která předpokládá vytvoření Národního schengenského informačního systému (NSIS) s napojením na mezinárodní Schengenský informační systém. Tato příprava si vyžádala účast na řadě akcí a aktivit koordinovaných MV ČR. Budoucí plně uplatnění dozorových pravomocí v rámci 3. pilíře ovšem není myslitelné bez rozšíření pracovních kapacit Úřadu. Půjde nejen o výkon dozoru nad souvisejícími národními aktivitami Policie ČR a jiných domácích orgánů, ale i o plnohodnotnou účast na aktivitách schengenského společného dozorového orgánu (JSA – Joint Supervisory Authority of Schengen), kam jsou zatím zástupci Úřadu zváni jako pozorovatelé. Jako řádní členové se pověření pracovníci Úřadu na základě přistoupení k Úmluvě o Europolu již účastní práce společného dozorového orgánu Europolu (JSB – Joint Supervisory Body of Europol) a na základě přistoupení k Úmluvě o využití informačních technologií pro celní účely také práce JSA Customs. Na 31. zasedání JSB Europol dne 20. 12. 2004 byla inspektorka Úřadu PhDr. Miroslava Matoušová zvolena na 3 roky místopředsedkyní tohoto orgánu.

V roce 2004 pokračovaly také společné aktivity zástupců orgánů dozoru nad ochranou dat ze zemí střední a východní Evropy a z Pobaltí, zahájené v roce 2001 z iniciativy českého Úřadu a polského Úřadu generálního inspektora ochrany osobních údajů. Mají formu pracovních setkání (Riga, 13. – 14. 5. 2004) a dalších kontaktů, mj. komunikací s využitím společných webových stránek (www.ceecprivacy.org).

Z hlediska dvoustranných styků s partnerskými orgány dozoru v zahraničí má Úřad vytvořeny dlouhodobé nadstandardní vztahy spolupráce jmenovitě se španělskou Agenturou pro ochranu dat.

Koncem dubna 2004 dokončil Úřad společně se svým španělským partnerem osmiměsíční spolupráci na realizaci projektu „Uplatňování acquis v ochraně dat“ (Enforcement of Data Protection Acquis). Projekt typu „twinning light“, s referenčním označením CZ01/IB/OT-01-TWL, financovaný z prostředků Phare, byl zahájen v září roku 2003. Otevřel dveře výměně znalostí a zkušeností v oblasti ochrany osobních údajů se zvláštním zřetelem k elektronickým komunikacím a speciálním databázím zřízeným v Evropské unii v rámci schengenské spolupráce, Europolu a celního informačního systému. Během naplňování cílů projektu se v Praze uskutečnila čtyři pracovní setkání mezi oběma partnery. Španělská strana poskytla při této příležitosti experty pro tři tématicky zaměřené semináře, kterých se vedle pracovníků Úřadu zúčastnili i odborníci z vybraných institucí státní správy i společností soukromého sektoru. Odborníci Úřadu dostali také možnost obohatit své vědomosti během tří studijních návštěv v madridském sídle španělské Agentury. Tento v pořadí již druhý projekt Phare, realizovaný Úřadem a španělskou Agenturou, významně pomohl českým ochráncům dat při jejich snaze o dosažení evropských standardů v tak specifických oblastech, jako jsou elektronické komunikace a databáze zřizované v rámci mezinárodní policejní a celní spolupráce. Úspěšné dokončení tohoto projektu prohloubilo dobré vztahy mezi českou a španělskou stranou, jejichž základ byl položen již při realizaci předchozího twinningového projektu Phare v letech 2001 – 2002.

V kooperaci se španělskou Agenturou Úřad odpověděl na výzvu EU, která hledala vhodného vedoucího projektu CARDS (obdoba projektů Phare, určená pro země bývalé Jugoslávie) pro pomoc Bosně a Hercegovině při vytváření legislativní a institucionální základny ochrany osobních údajů se zaměřením na 3. pilíř. Pokud bude česko-španělská nabídka akceptována, bude projekt, zahrnující kromě organizování seminářů a pracovních setkání také dlouhodobý pobyt experta Úřadu u příjemce pomoci, zahájen během roku 2005.

K rozvoji pracovních kontaktů s partnerskými dozorovými orgány z ostatních zemí EU přispívá účast na pravidelném setkávání expertů, převážně odborníků na kontrolní a inspekční činnosti, zabývajících se vyřizováním stížností občanů. Zasedání „10th Complaints Handling Workshop“ organizoval Úřad ve dnech 4. – 5. 11. 2004 v Praze. Současně se také jeho experti podíleli na vysoké odborné úrovni tohoto setkání svými přednáškami a vystoupeními (Ing. J. Zapletal, JUDr. V. Bartík, JUDr. J. Maštalka, Mgr. J. Prokeš, PhDr. H. Štěpánková).

S plněním požadavků mezinárodních smluv souvisí i pokračující účast Úřadu na aktivitách vyplývajících ze závazků České republiky, jakožto členské země Rady Evropy a OECD.

V Radě Evropy zastupoval předseda Úřadu po řadu let Českou republiku v projektové skupině pro ochranu dat (CJ-PD) a byl rovněž zvoleným členem koordinačního výboru (CJ-PD/CG). Dlouhodobě se podílel na tvorbě dokumentů Rady Evropy v této oblasti a byl pověřen zpracováním dokumentů o ochraně osobních údajů při použití čipových karet. Koncem roku 2003 skupina CJ-PD ukončila svoji činnost a její agenda přešla na Výbor pro ochranu dat, zřízený podle Úmluvy č. 108 (T-PD), který je nejvyšším orgánem Rady Evropy zabývajícím se ochranou dat; při této příležitosti byl předseda Úřadu zvolen prvním místopředsedou T-PD.

Rada Evropy, ve spolupráci s Úřadem, uspořádala v Praze ve dnech 14. – 15. 10. 2004 mezinárodní konferenci „Práva a povinnosti subjektů údajů“. Této prestižní události, která byla z mezinárodních akcí organizovaných nebo spoluorganizovaných Úřadem v jeho dosavadní existenci nejvýznačnější, se zúčastnilo 66 účastníků z 33 zemí a ze 3 mezinárodních organizací. Záštitu nad konferencí převzal ministr zahraničí Cyril Svoboda. Konferenci zahajovacím projevem pozdravil před-

seda Senátu ČR Petr Pithart za přítomnosti významných osobností – velvyslankyně ČR v Radě Evropy Vlasty Štěpové, hlavního supervizora pro ochranu osobních údajů EU Petera Hustinx a generálního ředitele pro legislativu Rady Evropy Guy de Vel.

Na půdě OECD pokračuje součinnost s Pracovní skupinou pro bezpečnost informací a soukromí (WPISP při výboru ICCP). Zvláštní význam platformy OECD a jí organizovaných akcí spočívá v získávání cenných informací o mimoevropských přístupech k ochraně dat a možnostech uplatnění seberegulačních nástrojů v dané oblasti, jako jsou etické kodexy, alternativní řešení sporů, technologie podporující soukromí apod. Významný přínos OECD se očekává ve velmi citlivé a aktuální otázce hledání vyváženého přístupu k legitimním snahám o posílení bezpečnosti v souvislosti s růstem terorismu na jedné straně a k ochraně demokratických hodnot jako je právo na soukromí na straně druhé. Významným přínosem je zavádění pojmu „kultury bezpečnosti“ spojeného s propracovanými principy nově koncipovaných pravidel bezpečnosti (Security Guidelines) ve sféře informací.

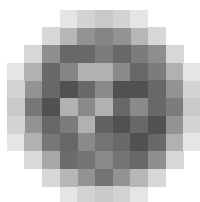
Styky Úřadu se zahraničím a související účast na zahraničních akcích se výrazně rozvíjely například v oblasti řešení spojených s implementací Směrnice 2002/58/ES, s problematikou šíření obchodních sdělení, právními i technickými otázkami elektronické komunikace a s problémy ve využívání biometrických údajů. Soustředěný zájem byl věnován rovněž mezinárodním jednáním o efektivitě kontrolních činností a dozorových procesů při ochraně osobních údajů. Zájem o poznatky o ochraně osobních údajů v policejních a celních službách vycházel jak z nově vytvářených závazků ČR v souvislosti s přístupováním k úmluvám v dané oblasti (Europol, celnictví), tak z přípravy na budoucí úkoly, s nimiž se bude muset Úřad vyrovnat po začlenění ČR do schengenského prostoru.

Příkladem významných akcí, kterých se odpovědní pracovníci Úřadu aktivně účastnili, je 26. celosvětová konference komisařů pro ochranu soukromí a osobních údajů „Právo na soukromý život, právo na důstojnost“ (Wrocław, 14. – 16. 9. 2004). Předseda českého Úřadu zde řídil panel věnovaný otázkám bezpečnosti ve využívání biometrických údajů. Řada odborníků Úřadu rovněž výrazně zasáhla svými přednáškami a diskusními příspěvky do průběhu zasedání EPON – European Privacy Officers Network (platforma expertů ochrany soukromí z podnikatelské sféry) v Praze ve dnech 2. a 3. 11. 2004, na které byli přizváni zástupci dozorových orgánů pro ochranu osobních údajů z České republiky, Polska a Maďarska. Prezentace zástupců Úřadu se týkaly zavádění ochrany osobních údajů do národní legislativy a praxe a předpokládané změny v dalším vývoji ochrany osobních údajů (RNDr. Karel Neuwirt), politiky předávání osobních údajů do zemí mimo EHP (Ing. Ivan Procházka), politiky přímého a nepřímého marketingu (Mgr. Josef Prokeš), politiky sledování osob na pracovištích (JUDr. Václav Bartík), politiky prosazování práva (JUDr. Jiří Maštalka).

V celé řadě zahraničních akcí se zástupci Úřadu účastnili svými přednáškami, případně předsedali panelovým diskusím, zejména:

- Fórum evropských zástupců ochrany soukromí – EPOF (Brusel, 27. 1. 2004, předseda Úřadu),
- 2. evropské zasedání EPAL – Enterprise Privacy Authorization Language (Lübeck, 13. – 14. 5. 2004, PhDr. Miroslava Matoušová)
- Biometrie ve prospěch občanů – evropská perspektiva (Summit EU, Dublin, 14. – 15. 6. 2004, předseda Úřadu),
- Public Voice Symposium EPIC (Wrocław, 13. 9. 2004, předseda Úřadu)
- Konference „ISSE 2004“ (člen programového a vědeckého výboru, Berlín, 28. – 30. 9. 2004, předseda Úřadu),
- Seminář „Sdílení dat v rámci veřejného sektoru“ (British Institute of International and Comparative Law, Londýn, 16. 11. 2004, předseda Úřadu).

V roce 2004 navštívila Úřad řada zahraničních expertů z partnerských dozorových orgánů (Polsko, Slovensko, Španělsko). K návštěvě Úřadu přijali pozvání také odborníci z Austrálie, kteří po skončení světové konference ve Vratislavi navštívili Úřad a na setkání s vybranými pracovníky přednesli zajímavé přednášky. Dne 17. 9. 2004 navštívil Úřad Paul Chadwick, komisař pro ochranu soukromí státu Victoria (Melbourne) a dne 24. 9. 2004 Paul Armstrong, ředitel legislativně právního odboru Úřadu federálního komisaře pro ochranu soukromí v Sydney. Přednášky prezentovaly legislativní zkušenosti z praxe ochrany soukromí v Austrálii, jmenovitě například se zaměřením na zvyšování všeobecného povědomí o ochraně soukromí, vývoj příslušné australské legislativy a na specifika přístupů ve srovnání s Evropou.

Úřad, sdělovací prostředky a komunikační nástroje

V roce 2004 se prohluboval trend zájmu médií o ochranu osobních údajů, který Úřad zaznamenal už v loňském roce: Jde o zájem, který lze bez nadsázky označit jako trvalý a soustavný. Na základě vyhodnocení monitoringu médií je zřejmé, že se téma osobních údajů objevuje v průměru v desítkách zpráv denně. Obecně se proto dá hovořit o kontinuální pozornosti, která je této relativně nové dimenzi v životě demokratické společnosti věnována. Neznamená to ovšem, že jsou vždy zveřejněny zprávy korektní a v otázkách ochrany osobních údajů kompetentní, že nedochází k zavádějícím a někdy i kontroverzním interpretacím zákona o ochraně osobních údajů. Na tyto situace Úřad reaguje a věnuje jim pozornost na svých pravidelných tiskových konferencích v zájmu objasnění principů ochrany osobních údajů, působnosti zákona o ochraně osobních údajů v rámci českého právního řádu i ve vztahu k evropským právním normám a dokumentům.

Výrazně více zpráv je pravidelně spojeno s kauzami vykazujícími podezření na porušení zákona o ochraně osobních údajů, které jsou de facto otevřeny zjištěním některého ze sdělovacích prostředků.

Publikační situace se zásadně mění vždy poté, co proběhne pravidelná tisková konference Úřadu, a to především co do množství, ale i korektnosti otištěných příspěvků.

Tabulka v závěru kapitoly přehledně zachycuje kontakty Úřadu s médii především po kvantitativní stránce. V porovnání s rokem předcházejícím je zde patrný nárůst (více než o 100 položek).

TISKOVÉ KONFERENCE

Z časového úhlu pohledu se dá říci, že pravidelná čtvrtletní periodicitu pořádání tiskových konferencí Úřadu výrazně ovlivňuje pozornost, kterou média ochraně osobních údajů věnují: Statisticky je prokazatelné, že v prvních 3 dnech následujících po tiskových konferencích se počet zpráv podstatně zvyšuje. Za toto období bylo v roce 2004 zveřejněno mezi 66 až 119 příspěvků věnovanými problematice osobních údajů. Obdobně tomu bylo také v návaznosti na tiskovou konferenci „Práva a povinnosti subjektů údajů“, kterou Úřad pořádal v rámci pražské konference pořádané Úřadem z pověření Rady Evropy: V následujících třech dnech bylo zveřejněno 59 příspěvků.

Tiskové konference lze v současné době, po čtyřech letech existence Úřadu, opodstatněně charakterizovat také z hlediska jejich průběhu: Obvykle mají nejenom informativní charakter, ale jsou i diskusí umožňující poskytnout hlubší poznatky o ochraně osobních údajů, kterou přítomní novináři po dobu více než jedné hodiny soustředěně sledují i aktivně podněcují. Úřad proto v roce 2004 vyhradil na pořadu tiskových konferencí určitý časový prostor pro hlubší pohled do jisté složky pracovních povinností Úřadu a s ní spojených právních dopadů (v době ukončení novelizace zákona o ochraně osobních údajů byla věnována pozornost např. práci právního a legislativního odboru a problematice, kterou se zabývá; v době nově konstituovaného odboru správních činností byl tento odbor představen a hovořilo se o trestání a sankcích; následujícím tématem byla kontrolní činnost – v souvislosti s nově ustavenou sekci kontrolních a správních činností Úřadu apod.)

PUBLIKAČNÍ ČINNOST ÚŘADU A ŠÍŘENÍ NOVÝCH EVROPSKÝCH A SVĚTOVÝCH POZNATKŮ V OBLASTI OCHRANY OSOBNÍCH ÚDAJŮ

DALŠÍ KOMUNIKAČNÍ POSTUPY

V roce 2004 Úřad vydal 6 částek Věstníku (č. 30–35) v celkovém nákladu 3 750 výtisků. Ve vydávání Věstníku, jehož periodicitu vydávání byla určována zákonem danou povinností zveřejnit nově zaregistrované správce osobních údajů do dvou měsíců od registrace, došlo v průběhu roku 2004 ke změně, kterou uložil novelizovaný zákon o ochraně osobních údajů: Úřad je nyní povinen (jak mu ukládá § 35 (3) zákona o ochraně osobních údajů) zveřejňovat ve Věstníku zrušení registrací podle § 17 zákona. Tato informace je stále publikována ve Věstníku v rubrice Registrace (přehled zaregistrovaných subjektů je nyní zveřejňován výhradně na webových stránkách Úřadu).

Obdobně jsou nadále ve Věstníku naplňovány rubriky Stanoviska Úřadu a Sdělení Úřadu. Nově byla po vstupu České republiky do Evropské unie ustavena rubrika Materiály z úředního věstníku Evropské unie, v níž jsou přetiskovány evropské dokumenty relevantní z hlediska ochrany osobních údajů a soukromí občanů.

Věstník pro Úřad i v roce 2004 vydával SEVT, s.r.o.

Informační bulletin Úřadu vychází jako čtvrtletník. Poslední číslo roku 2004, vzhledem k velkému objemu materiálů, které Úřad považoval za potřebné dát k dispozici pro lepší informovanost veřejnosti, bylo vydáno jako dvojčíslo (3–4).

Bulletin se v roce 2004 proměnil co do skladby, zejména z hlediska publikovaných zahraničních materiálů: Každé z čísel věnuje poměrně velký prostor speciálně jednomu tématu reflektovanému v zahraničí; jeho volba je určována především otázkami aktuálními v České republice, případně četností dotazů na daný problém, který Úřad zaznamenal. V roce 2004 to bylo například téma kamerových sledovacích systémů, protože představovalo živý zájem veřejnosti i médií, nepochybně mj. i v souvislosti s nejistotou, která plyne z chybějící legislativní úpravy tohoto stále více využívaného prostředku.

Bulletin, jehož tisk i distribuci dosud zajišťuje Úřad vlastními silami a prostředky, je stále vyhledávanějším informačním – a z určitých vyjádření lze soudit, že i referenčním – zdrojem. Jeho náklad 450 výtisků již zřejmě není dostatečný pro uspokojení zájmu veřejnosti. Úkolem příštího roku je proto učinit v tomto smyslu relevantní průzkum a v souladu s jeho výsledkem zajistit potřebný náklad Informačního bulletinu.

Webové stránky Úřadu poskytují velký rozsah informací (což bylo konstatováno i v nedávno publikovaném mediálním hodnocení webových stránek státních úřadů). V roce 2004 proběhla jejich aktualizace zejména v souvislosti se vznikem odboru správního rozhodování a s přijetím zákona o některých službách informační společnosti, který Úřadu svěřil kompetence v sankcionování nevyžádaných obchodních sdělení. Ze zahraničních materiálů jsou nově publikovány také zásadní dokumenty Pracovní skupiny pro ochranu dat podle článku 29 směrnice 95/46/ES. S odstupem přibližně 3 týdnů od distribuce Věstníku jsou do příslušných rubrik webových stránek zařazovány i materiály publikované prioritně ve Věstníku.

V průběhu roku byla připravena nová grafická podoba webových stránek a aktualizována jejich struktura. Realizace nové podoby webových stránek je plánována na rok 2005.

V průběhu roku 2004 Úřad nabídl veřejnosti také možnost klást elektronicky dotazy prostřednictvím diskusního fóra otevřeného on-line na webových stránkách, a to ve spojitosti s novými kompetencemi svěřenými Úřadu novelizovaným zákonem o evidenci obyvatel a rodných číslech a v souvislosti s trestáním rozesílání nevyžádaných obchodních sdělení.

Úřad v roce 2004 také elektronicky rozeslal dvě ze svých stanovisek přímo magistrátům, obecním a městským úřadům. Šlo o právní rozборы situací, které Úřad považoval za obzvlášť pro tyto orgány relevantní: Předně je na místě připomenout stanovisko, které vzniklo ve spolupráci s Ministerstvem vnitra „Zpřístupňování a zveřejňování osobních údajů z jednání zastupitelstev a rad obcí a krajů“ a stanovisko „Evidence při vstupech do budov“. Velmi rozsáhlou databází, kterou Úřad vytvořil v zájmu přímé komunikace s městy a obcemi, využívá výhradně na základě zájmu, který o rozesílané materiály příslušný orgán projevil. Je třeba poznamenat, že tato služba byla odmítnuta pouze v jediném případě.

I v roce 2004 probíhala publikační činnost předsedy, inspektorů a právníků Úřadu. Přednášková činnost pracovníků Úřadu, která je předmětem velkého zájmu, musela být dokonce přísně restriktivně upravena, vzhledem k narůstajícímu pracovnímu vytížení Úřadu, které plyne z nově mu svěřených kompetencí.

Význačným informačním zdrojem pro znalost ochrany osobních údajů se nepochybně stane v posledním čtvrtletí roku 2004 vydaná kniha M. Matoušové (inspektorky Úřadu) a kolektivu „Ochrana osobních údajů“ (nakladatelství ASPI).

V březnu 2004 se na Úřadě uskutečnilo setkání se zastupiteli MěČ Praha 7, které se vyvinulo ve velmi intenzivní a oboustranně přínosnou tříhodinovou diskusi s MěÚ Prahy 7, na jejímž území Úřad sídlí. Byla tak navázána spolupráce, která bude pokračovat, mj. také setkáním s občany. Setkání potvrdilo, že spolupráce s představiteli samosprávy otevírá nové možnosti šíření znalostí o ochraně osobních údajů a pro Úřad je cennou informační zpětnou vazbou.

Na sklonku roku 2004 Úřad dopracoval informační leták určený k tomu, aby se občané mohli seznámit se základními principy ochrany osobních údajů a se svými právy na ochranu soukromí. Leták bude vytištěn v měsíci lednu 2005 v nákladu 200 000 výtisků a bude distribuován na magistráty, městské úřady, úřady městských částí a obvodů i na úřady obecní po celém území České republiky.

KNIHOVNA ÚŘADU

Knihovna v roce 2004 nabízela již v plném rozsahu své prezenční služby, tak jak byly původně plánovány. Stejně tak se začal uplatňovat v rutinním každodenním provozu knihovní systém Clavius, zavedený v roce 2003.

Knihovna nadále nakupuje oborově relevantní knihy týkající se přímo ochrany osobních údajů, eventuálně přimykající problematiku ochrany lidských práv, jak v češtině, tak v angličtině, základní literaturu z oboru práva a legislativy, vytváří oborový fond evropských právních norem a dokumentů, shromažďuje pramennou právníckou literaturu – mj. oborové slovníky; je přiměřeně vybavena encyklopedickou literaturou, slovníky výkladovými a jazykovými, v úzkém rozsahu také českou vydávanou historickou literaturou mapující vývoj evropské civilizace a práva, publikacemi přinášejícími vhled do problematiky nových informačních technologií s ohledem na ochranu dat a ochranu lidských práv.

V obdobném zaměření je knihovna vybavena i periodiky. V průběhu roku rozšiřovala svůj fond velmi úsporným způsobem – rozrostl se o 187 položek. Nicméně stále má také k dispozici řadu zahraničních publikací, které získává od svých partnerských organizací v Evropě i ze zámoří, včetně výročních zpráv těchto institucí, výstupů a sborníků z konferencí a seminářů věnovaných ochraně dat.

Pracovníkům Úřadu slouží knihovna průběžně také prostřednictvím Intranetu – publikovanými informacemi o knihovních přírůstcích. Zpracovávány a prostřednictvím Intranetu jsou poskytovány také informace o obsahu nově přicházejících periodik a ve formě rozsáhlejších anotací jsou předávány zprávy o příspěvcích v anglicky vydávaných periodikách.

Dobré prostorové i technické zázemí knihovny umožnilo, aby ji využívali také externí pracovníci; byli jimi zejména pražští i mimopražští vysokoškolští studenti, především práv, a studenti odborných středních škol – ti, kteří hledali podklady pro své práce věnované ochraně osobních údajů. Přirozeně se jim v tomto kontextu dostávalo i potřebných konzultací od pracovníků tiskového oddělení, eventuálně od dalších pracovníků Úřadu. V tomto smyslu za podpory Úřadu vzniklo za 2. pololetí roku 2004 šest diplomových prací. Knihovna poskytla své služby také slovenskému partnerskému úřadu. I v tomto smyslu knihovna již plní svůj původně proponovaný úkol.

Možnost třítydenní stáže poskytl Úřad studentce 2. ročníku Střední odborné školy pro administrativu EU; umožnil jí mj. účast na zabezpečení výše uvedené konference, organizované Úřadem z pověření Rady Evropy.

DALŠÍ INFORMAČNÍ FONDY

V průběhu roku 2004 byl na digitálních nosičích zpracován videoarchiv Úřadu. Účelně a účelově vytvořené tematické členění dává možnost sledovat historii ingerencí Úřadu do problematiky ochrany osobních údajů v České republice na mediální scéně, mj. do problémů, které se stávají a stávaly předmětem zájmu médií, často reagujících na podněty veřejnosti. Kromě archivní hodnoty pro historii ochrany osobních údajů v ČR i Úřadu samého, archivované položky mohou sloužit pracovníkům Úřadu jako podkladové nebo pramenné materiály, např. při řešení aktuálních kauz. Archiv dnes čítá 86 tematicky utříděných položek.

Úkolem pro rok 2005 je stejné uspořádání audiomateriálů, kterými ve velkém rozsahu za čtyři roky existence Úřad rovněž disponuje.

Svým způsobem kuriozním a velmi zajímavým je na Úřadu vytvářený fond vizuální komunikace: Sestává ze sbírky plakátů, které provázely po celém světě konference a oborové semináře ochránců osobních dat, nebo jsou tematizovány touto problematikou a vydány Radou Evropy či dozorovými institucemi ochrany dat ve světě. Sbíрка výrazně oživuje a zdobí společně a spojující prostory Úřadu, přístupné

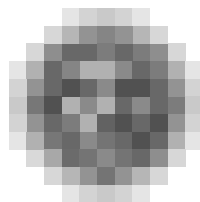
jak jeho pracovníkům, tak i návštěvníkům. Jako unikátní počín byl tento živý, tj. stále doplňovaný, soubor zaznamenán i zahraničními hosty Úřadu.

V roce 2004 byl uvedený vizuální fond obohacen i českým příspěvím: Souborem plakátů vytvořených u příležitosti již jmenované konference „Práva a povinnosti subjektů údajů“. Plakáty chtěl Úřad podpořit význam konference, kterou Rada Evropy poprvé pořádala na území nové členské země EU; konference byla také z mezinárodních aktivit organizovaných Úřadem nejzávažnější za dobu jeho existence. Úřad tentokrát opakovaně s úspěchem spolupracoval s Ateliérem designu a vizuální komunikace Vysoké školy umělecko průmyslové v Praze (v r. 2003 zde byl vytvořen logotyp Úřadu); za odborného vedení doc. Rostislava Vaňka vznikl uvedený návrh souboru plakátů studenta 2. ročníku Michala Kopeckého a částečně byl na jmenované vysoké škole také realizován tisk plakátů. Fragment jednoho z plakátů chce Rada Evropy využít na přebalu sborníku příspěvků z konference.

KOMUNIKACE ÚŘADU S MÉDIÍ V ČÍSLECH:

Období: leden – prosinec 2004

Agenturní servis	26
Tisk celkem	168
Denní tisk	131
Ostatní periodika	37
Televize	56
Rozhlas	38
Podkladové materiály pro média	66
Média celkem	354

Správa informačního systému

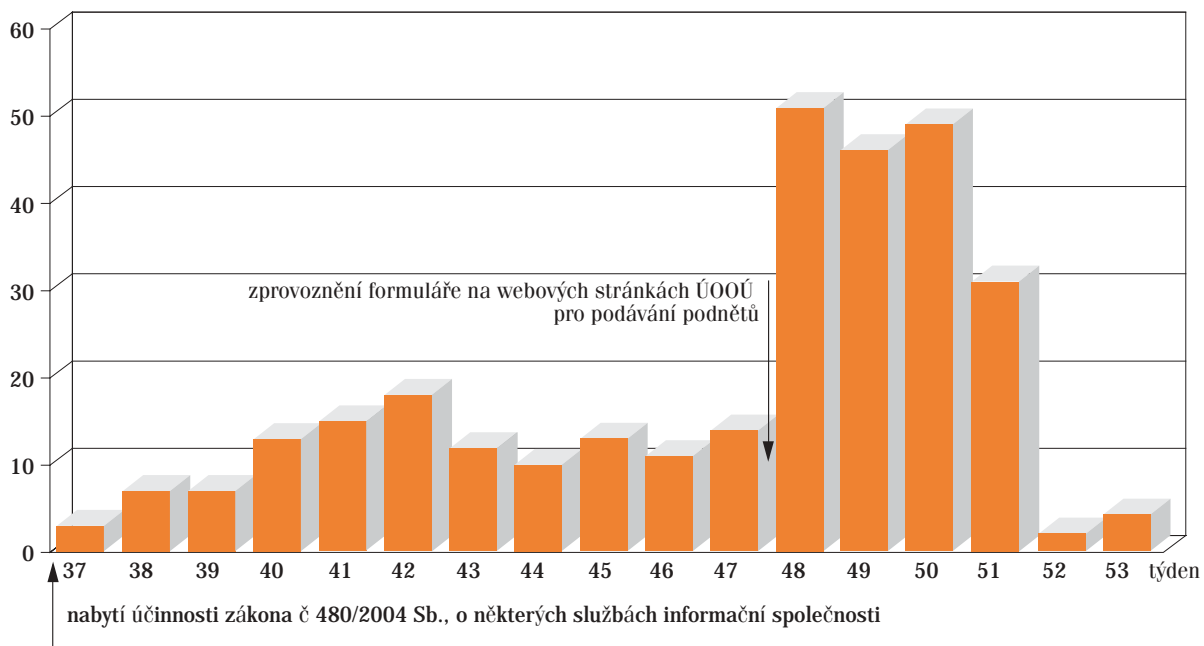
Odbor informatiky v roce 2004 zaměřil svou činnost nejenom na udržování bezchybného provozu informačního systému Úřadu, ale hlavně na další rozvoj celého systému z hlediska úpravy stávajících programových aplikací a na zavádění nových aplikací. Značné úsilí bylo i v tomto roce věnováno zdokonalování ochrany proti nežádoucímu průniku do systému i proti napadení systému viry.

Novela zákona o ochraně osobních údajů přinesla podstatné změny do procesu registrace subjektů zpracovávajících osobní údaje, což má bezprostřední vliv na používanou programovou aplikaci.

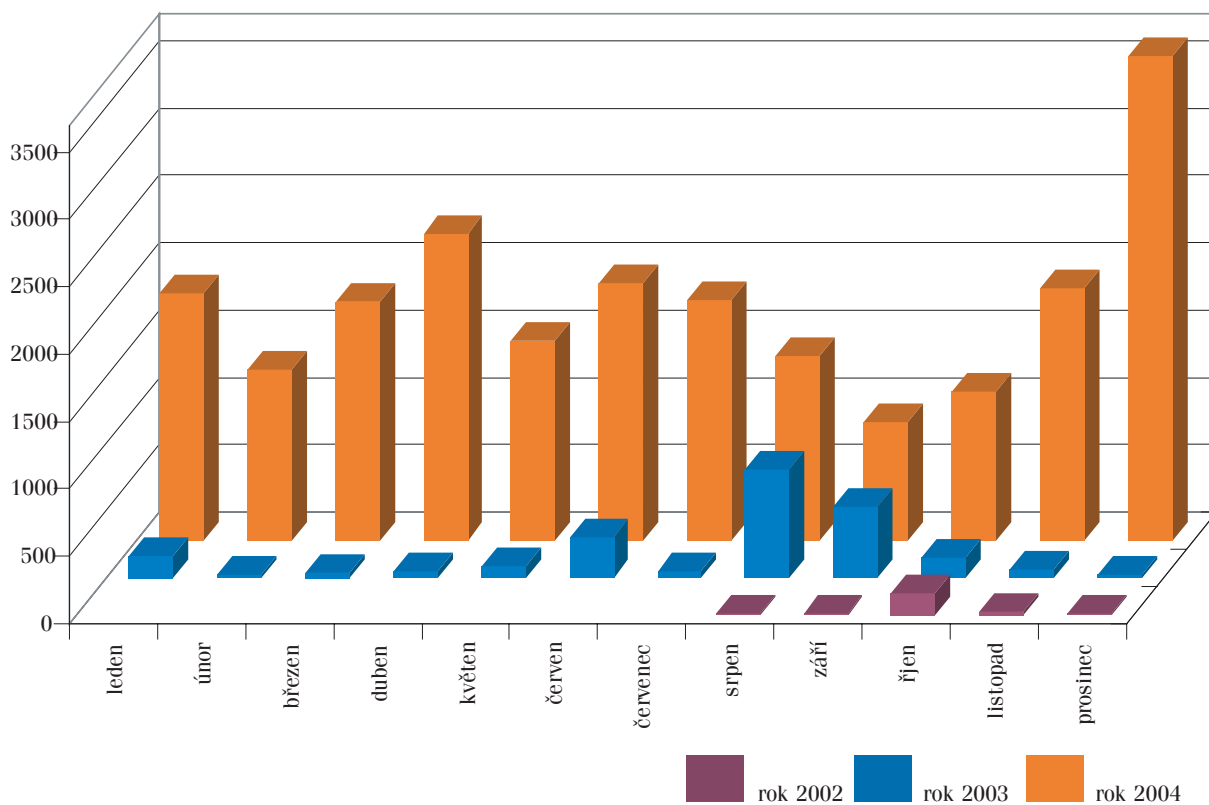
Novým zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, získal Úřad novou kompetenci v oblasti dozoru a posuzování nevyžádaných obchodních sdělení, rozesílaných elektronickými prostředky.

Tyto skutečnosti, spolu s rozšiřujícím se objemem agendy Úřadu a jeho vnitřní reorganizací, si vynutily strategické rozhodnutí o úpravě používaného informačního systému.

Počet přijatých podnětů na rozesílání nevyžádaných obchodních sdělení v roce 2004

Počet virů a červů zachycených v e-mailech

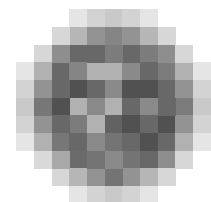
Bylo rozhodnuto o zásadním upgradu agendy spisové služby a o jejím celoplošném nasazení v Úřadu. Používané programové aplikace jsou postupně upravovány, a to jak z pohledu nové funkcionality vzhledem k legislativním změnám, tak i z pohledu nové verze a nasazení spisové služby. Tyto zásadní změny ovlivnily i práce na připravovaném modulu *Kontrolní činnost aplikace Registr*.

Kromě výše uvedené změny informačního systému bylo třeba řešit výkon nových kompetencí v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení, daných zákonem č. 480/2004 Sb. Jelikož jde o zcela novou agendu, bylo její řešení rozděleno na několik postupných kroků. Prvním z nich bylo vytvoření informačního systému pro sběr podnětů na tento typ obtěžující korespondence. Na webových stránkách Úřadu byl připraven a zprovozněn formulář, který umožňuje stěžovatelům jednoduché podání podnětů. Dalším krokem je příprava aplikace, s jejíž pomocí jsou podněty zpracovávány. Také tato aplikace je přímo spjata s informačním systémem spisové služby.

Ve spolupráci s hlavním dodavatelem informačního systému dokázali pracovníci odboru informatiky kromě náročných rozvojových úkolů zajistit každodenní funkčnost celého informačního systému Úřadu včetně všech uživatelských počítačů, síťové struktury a kancelářské, komunikační a zabezpečovací techniky, a to i ve velmi ztížených podmínkách v době stavebních úprav budovy Úřadu. Kromě toho vybudovali počítačovou učebnu a průběžně prováděli uživatelská školení zaměstnanců Úřadu v oblasti využívání výpočetní techniky. Nově také zpracovali směrnici „Zásady používání výpočetní, kancelářské, komunikační a audiovizuální techniky a práce s informačním systémem“.

Pod tlakem stále vzrůstajícího ohrožení především e-mailového systému virovou nákazou, byl celý informační systém doplněn druhým antivirovým produktem jiného výrobce tak, aby kombinace dvou nezávislých produktů zvýšila bezpečnost systému a především včasnost nových updatů virové databáze. Současně byla tato další obranná linie doplněna o vyhledávání virů v internetové komunikaci a o antispamový produkt obsahující jak filtry, tak i heuristickou analýzu e-mailových zpráv.

Mnohem intenzivněji než v minulých letech se pracovníci odboru informatiky zapojili do práce v mezinárodních organizacích (pracovní skupině Contact Network of Spam Authorities – CNSA při DG INFSO, která vznikla na podnět Evropské komise a v *International Working Group on Data Protection in Telecommunication* při Berliner Beauftragter für Datenschutz und Informationsfreiheit). Skupina CNSA se skládá z národních autorit, zainteresovaných v uplatňování článku 13 směrnice 2002/58/ES o soukromí a elektronických komunikacích. Pracovníci odboru informatiky se zúčastnili všech jednání této skupiny a 8. 12. 2004 se Úřad oficiálně přihlásil k *Protokolu o spolupráci* a v rámci této kontaktní sítě je připraven aktivně spolupracovat. V průběhu roku se rovněž zúčastnili akce *Symposium on Privacy and Security*, pořádané organizací *Foundation for Privacy and Security*, mezinárodní konference ISSE 2004 (*Information Security Solution Europe*) a setkání *Workshop on RFID and its Impact*, pořádaného *European Academy for Freedom of Information and Data Protection*.

Personální zabezpečení Úřadu

V průběhu roku 2004 probíhaly práce na přípravě nové organizační struktury s cílem optimalizace postupů při výkonu administrativních činností a zajištění maximální účinnosti výkonu kontrolních a správních agend. Byl zřízen nový organizační útvar – Sekce kontrolních a správních činností Úřadu – který by měl vytvořit personální, organizační a odborné zázemí pro zabezpečení výkonu zákonem vymezených kompetencí Úřadu.

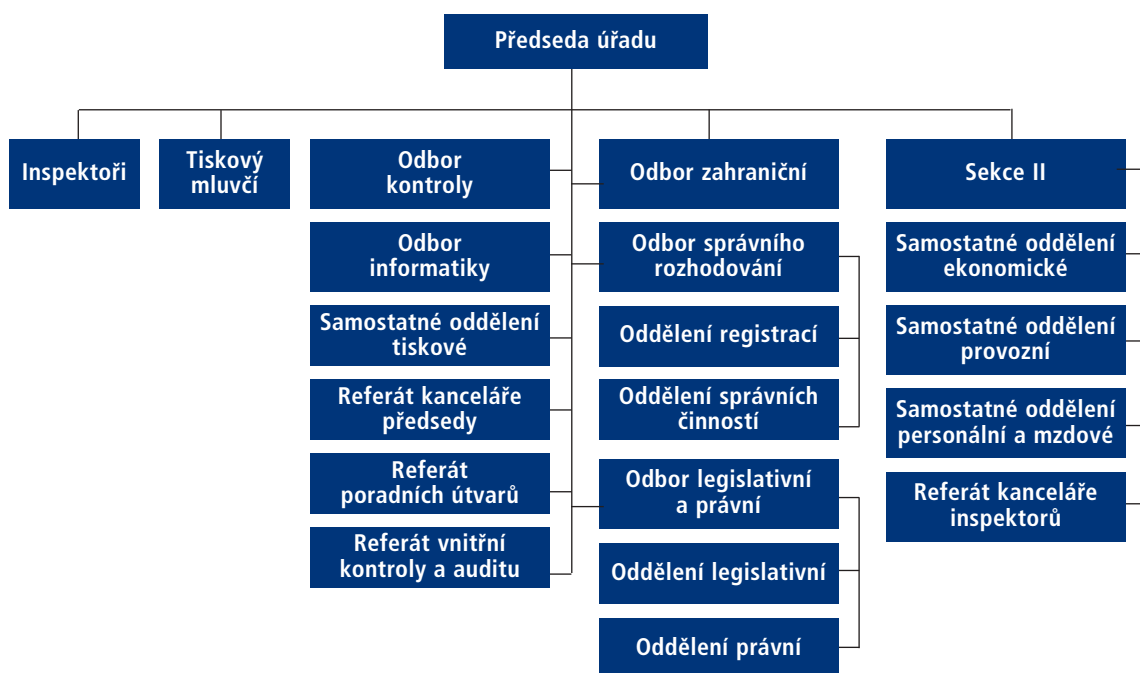
Nový organizační řád Úřadu vstoupil v platnost dne 1. 12. 2004. Níže jsou proto zobrazena 2 schémata organizační struktury Úřadu: 1. Organizační struktura platná do 30. 11. 2004 a 2. Organizační struktura platná od 1. 12. 2004.

Vzhledem k novým kompetencím, které byly Úřadu v průběhu roku 2004 svěřeny a kterými došlo k rozšíření činnosti Úřadu (kompetence k projednávání jiného správního deliktu skutkové podstaty neoprávněného nakládání s rodným číslem a skutkové podstaty neoprávněného využívání rodných čísel; kompetence k výkonu dozoru nad dodržováním zákona v šíření obchodních sdělení) byla provedena analýza rozsahu pracovních činností; jako nezbytné se jeví zvýšit počet systemizovaných míst v Úřadu.

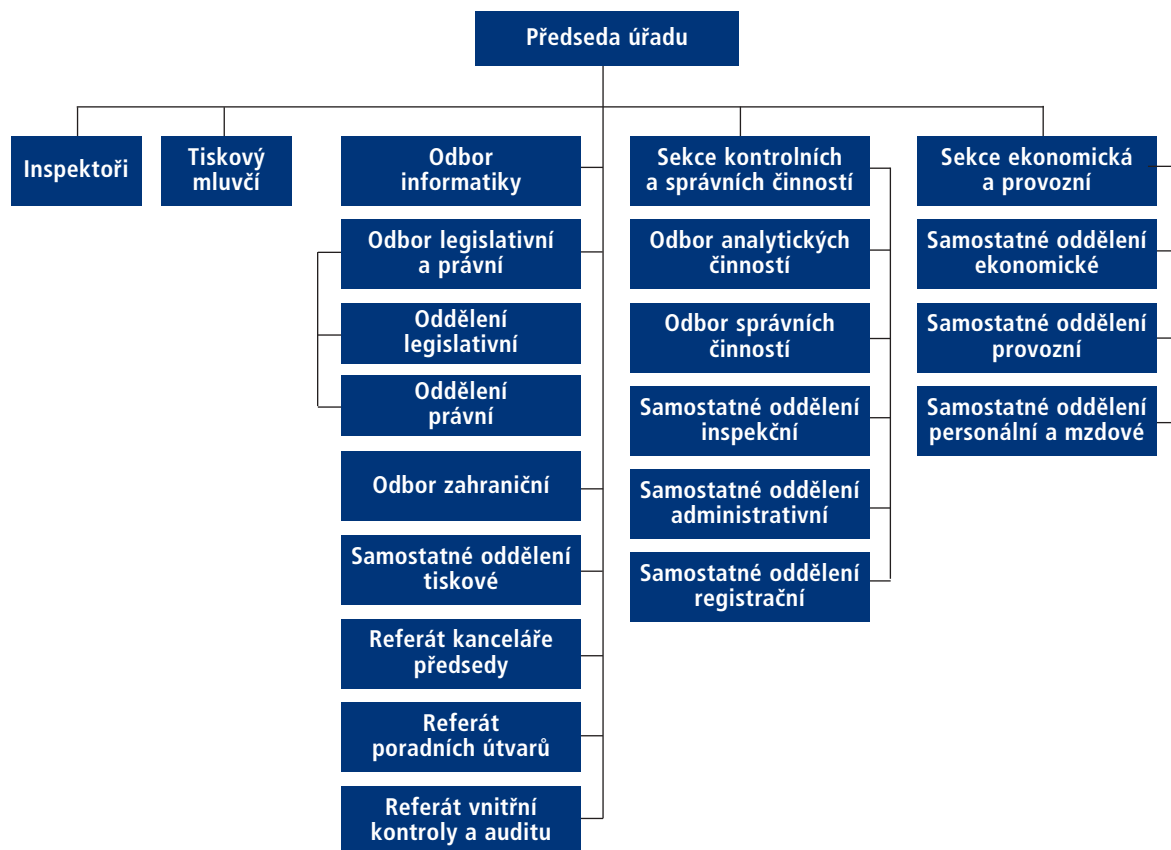
Budoucí systemizaci je nutno řešit v součinnosti s vládou ČR.

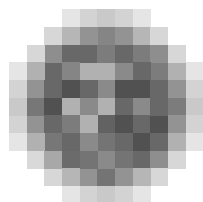
31. 12. 2004 (k 1. 1. 2005) měl Úřad pro ochranu osobních údajů 74 (74) zaměstnanců.

Organizační struktura platná do 30. 11. 2004

Organizační struktura platná od 1. 12. 2004

Hospodaření Úřadu

Rozpočet Úřadu byl schválen zákonem č. 457/2003 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2004.

Čerpání státního rozpočtu kapitoly 343 – Úřad pro ochranu osobních údajů

Souhrnné ukazatele	v tisících Kč
Nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace celkem	3 172,71
Výdaje celkem	208 027,33
Dílčí ukazatele výdajů	
Jednotné dílčí ukazatele	
Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci	25 540
z toho: platy zaměstnanců	24 937
ostatní platby za provedenou práci	603
Povinné pojistné placené zaměstnavatelem *)	8 488
Převod fondu kulturních a sociálních potřeb	493
Výdaje na financování programů podle přílohy č. 5	120 597
z toho: kapitálové výdaje	112 452
neinvestiční výdaje sledované v ISPROFIN	8 145
Běžné neinvestiční výdaje a související výdaje	10 309
Převod do rezervního fondu	42 600
Specifické dílčí ukazatele	0

**) pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění
Pozn.: Číselné údaje jsou použity z výkazů zpracovaných ke dni 31. 1. 2005.*

1. Příjmy

Příjmy nebyly pro rok 2004 rozpočtem rozepsány. Rozpočet příjmů kapitoly 343 – Úřad pro ochranu osobních údajů byl naplněn částkou 3 172,71 tis. Kč.

Jednalo se zejména o příjmy za pronájem nebytových prostor Stavební spořitelně ČS, refundace zahraničních cest našich zaměstnanců Radou Evropy a Evropskou komisí, úroky za vedení účtu u ČNB a o příjmy vztahující se k roku 2003 (odvod zůstatku depozitního účtu, po vyplacení platů a přidělu do FKSP za prosinec 2003).

Na příjmovém účtu se projevilo použití finančních prostředků z rezervního fondu v celkové výši 3 000 tis. Kč na nákup pozemku při pořízení administrativní budovy pro Úřad.

Veškeré příjmy Úřadu byly odvedeny do státního rozpočtu.

2. Běžné výdaje

Čerpání běžných výdajů ve výši 10 309 tis. Kč odpovídá běžným provozním výdajům, které vyplývají z hlavní činnosti Úřadu; jde zejména o položky spojené s nákupem drobného hmotného majetku, materiálu, služeb, cestovního, údržby a o výdaje související s neinvestičními nákupy. V čerpání se projevily i náklady spojené s organizací a pořádáním Mezinárodní konference Rady Evropy „Práva a povinnosti subjektů údajů“ a evropského semináře „Zpracování stížností“. Část nákladů ve výši 259,44 tis. Kč byla refundována Radou Evropy.

Výše uvedená částka odpovídá požadavku na účelný a hospodárny provoz Úřadu. Nevyčerpané běžné provozní výdaje ve výši 21 750 tis. Kč byly v souladu s § 47 zákona č. 218/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, převedeny do rezervního fondu.

3. Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci

Čerpání rozpočtu na platy zaměstnanců a ostatní výdaje za provedenou práci odpovídají kvalifikační struktuře a plnění plánu pracovníků.

Stav ke 31. 12. 2004 byl 74 zaměstnanců.

V souladu s úkolem redukce počtu systemizovaných míst v ústředních orgánech státní správy pro roky 2004 – 2006 byl plán snížen o 2 zaměstnance.

Mzdové prostředky ve výši 5 240 tis. Kč, které nebyly vyčerpany z důvodu neaplňování plánu počtu pracovníků, byly převedeny do rezervního fondu.

4. Výdaje na financování programů zařazených v informačním systému Ministerstva financí – ISPROFIN.

V souladu se schválenou dokumentací programu 243 010 „Pořízení a obnova materiálně-technické základny Úřadu pro ochranu osobních údajů“ bylo celkem vyčerpano 120 597,34 tis. Kč.

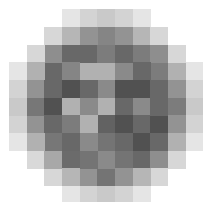
Z toho na investiční systémově určené výdaje bylo čerpáno 112 452,15 tis. Kč. Šlo zejména o investiční, individuálně posuzované výdaje, spojené s pořízením administrativní budovy ve výši 103 457 tis. Kč a o nákup pozemku ve výši 3 043 tis. Kč s použitím prostředků rezervního fondu a také o související stavební úpravy. Byl rovněž zajištěn nákup výpočetní techniky, dvou multifunkčních tiskáren a sestavy posuvných regálů pro archiv. Dále bylo zakoupeno rozšíření audiovizuální techniky pro zasedací a přednáškovou místnost a doplnění kamerového systému. Bylo finančně zajištěno také zavedení E-spisu, rozšíření programového vybavení a posílení ochrany informačního systému Úřadu.

Neinvestiční systémově určené výdaje byly čerpány ve výši 8 145,19 tis. Kč a byly použity na úhradu provozních nákladů ICT, služeb a údržby zařízení a drobného hmotného investičního majetku.

Nevyčerpané investiční systémově určené výdaje ve výši 260 tis. Kč a neinvestiční systémově určené výdaje ve výši 15 350 tis. Kč byly v souladu s § 47 zákona č. 218/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů převedeny do rezervního fondu.

5. Interní audit a vnitřní kontrola

Činnost referátu interního auditu a fungování vnitřního kontrolního systému vychází v plném rozsahu ze zákona č. 320/2001 Sb. Zajištěním interního auditu je pověřen zaměstnanec, který provedl v souladu s ročním plánem 3 audity, a to audit postupu při sestavování rozpočtu, audit evidence pojištění majetku a audit zadávání veřejných zakázek. Nová prováděcí vyhláška č. 416/2004 Sb. byla rozpracována do interní směrnice č. 7/2004. Vnitřní kontrolu zajišťují všichni vedoucí zaměstnanci Úřadu. O výsledcích vnitřních kontrol v roce 2004 byl předseda Úřadu pravidelně informován. Drobné nedostatky byly ve většině případů neprodleně odstraněny, k závažnému zjištění ve smyslu ustanovení § 22 odst. 6 zákona o finanční kontrole nedošlo.

Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Dne 29. 9. 2004 obdržel Úřad pro ochranu osobních údajů 2. cenu v kategorii "Otevřeno" v soutěži OTEVŘENO x ZAVŘENO. Úřad byl oceněn za příkladné poskytnutí informací ze správního řízení. Výsledky druhého ročníku soutěže vyhlásila Otevřená společnost, o.p.s., u příležitosti Mezinárodního dne informací.

K § 18 odst. 1 písm. a)

V roce 2004, obdobně jako v letech předešlých, Úřad zaznamenal, že tazatelé se často dožadují informací podle zákona č. 106/1999 Sb., ačkoliv v podstatě žádají o výklad aplikace zákona o ochraně osobních údajů, eventuálně konzultaci ve spojitosti se zákonem o ochraně osobních údajů.

Přehled o rozsáhlé informační agendě Úřadu vyplývající z povinností stanovených zákonem č. 101/2000 Sb., v platném znění, je obsažen v souhrnné tabulce na s. 9.

V průběhu roku 2004 obdržel Úřad 6 dotazů dle pisatelů příslušných podle zákona o svobodném přístupu k informacím.

Pouze u 2 z nich šlo skutečně o dotaz příslušný podle tohoto zákona. Dotaz byl zodpovězen v náležitém termínu.

V dalších případech se dotazy týkaly problematiky upravované zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v platném znění, a byly zodpovězeny v rámci běžně úřadem poskytovaných konzultací.

Ve všech případech ale Úřad tazatelům odpověděl v termínech ukládaných zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

K § 18 odst. 1 písm. b)

V roce 2004 není předmětné.

K § 18 odst. 1 písm. c)

V roce 2004 není předmětné.

K § 18 odst. 1 písm. d)

Žádná řízení o sankcích se neuskutečnila.

K § 18 odst. 1 písm. e)

V roce 2004 není předmětné.

VÝROČNÍ ZPRÁVA ÚŘADU PRO OCHRANU OSOBNÍCH ÚDAJŮ ZA ROK 2004

VYDAL ÚŘAD PRO OCHRANU OSOBNÍCH ÚDAJŮ,

PPLK. SOCHORA 27, 170 00 PRAHA 7,

E-MAIL: INFO@UOOU.CZ, INTERNETOVÁ ADRESA: WWW.UOOU.CZ,

NA ZÁKLADĚ POVINNOSTI, KTEROU MU UKLÁDÁ ZÁKON Č. 101/2000 SB.,

O OCHRANĚ OSOBNÍCH ÚDAJŮ, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ, § 29, PÍSM. d), A § 36,

V ÚNORU 2005.

EDITOR: PhDr. HANA ŠTĚPÁNKOVÁ, TEL. 234 665 286; FAX 234 665 505

REDAKČNÍ ZPRACOVÁNÍ: BOHUMÍR LUKAJ, ANDREA SKLENÁŘOVÁ

GRAFICKÁ ÚPRAVA: MILOSLAV ŽÁČEK